RNI NO. MAHMAR/2020/84035

कायदेविषयक मार्गदर्शन मोफत
संपर्क
ॲड. सिद्धार्थ
MVsc, MBA, LLM
मो नं ९४२२५३०४५१

BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

गुरूवार, २४ सप्टेंबर २०२६
Thursday, 24 September 2026
वर्ष : ६ | अंक : २६४
Year : 6 | Issue : 264
दैनिक | किंमत : ₹ ५/-
Daily | Rate: Rs. 5/-

दि. २४ सप्टेंबर २०२६

१९३२- पुणे करारावर बाबासाहेबांच्या व इतरांच्या सह्या.
१९४४- मद्रास येथील महिला मंडळातर्फे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा सत्कार.
१९४१- परळ येथील सभेत डॉ. बाबासाहेबांनी फलटणीत सामील व्हा असे अस्पृश्यांना आवाहन केले.

संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

महत्वाच्या बातम्या

UCC मसुदा समितीच्या सदस्यत्वाचा आर.सी. चव्हाण यांचा राजीनामा

मुंबई : महाराष्ट्राच्या समान नागरी कायदा (UCC) मसुदा समितीच्या कार्यपद्धतीवर गंभीर आक्षेप नोंदवत माजी उच्च न्यायालयीन न्यायमूर्ती आर.सी. चव्हाण यांनी समितीच्या सदस्यत्वाचा राजीनामा दिला आहे. समितीच्या बैठकीत सखोल चर्चा न करता विषय घाईघाईने मंजूर केले जात होते. सदस्यांच्या महत्त्वाच्या सूचनांकडे दुर्लक्ष करून अध्यक्षांनी स्वतः तयार केलेली प्रश्नावली आधीच प्रसारित केली, तसेच राज्याबाहेरील अधिकाऱ्याची समितीत नियुक्ती केल्याबद्दलही आपण प्रश्न उपस्थित केल्याचे चव्हाण यांनी सांगितले. समितीच्या मनमानी आणि सदोष कारभारामुळे कामकाजात सुसंवाद राहिला नसल्याने शासनाला आपली जागा त्वरित भरता यावी, यासाठी राजीनामा देत असल्याचे आर.सी. चव्हाण यांनी स्पष्ट केले.

फ्रान्स पाकिस्तानलाही देणार राफेल?

नवी दिल्ली : भारतासोबत फ्रान्सच्या ११४ राफेल लढाऊ विमानांच्या सुमारे ३५ ते ४० अब्ज डॉलर्सच्या महाकराराची चर्चा प्रगत टप्प्यात पोहोचलेली असतानाच, तिकडे पाकिस्तानात मोठ्या हालचाली सुरू झाल्या आहेत. पाकिस्तानच्या संरक्षण दलांचे प्रमुख आणि लष्करप्रमुख फील्ड मार्शल असीम मुनीर यांनी मंगळवारी फ्रान्सचे राष्ट्रीय सुरक्षा व संरक्षण विभागाचे सरचिटणीस निकोलस रोश यांची रावळपिंडी येथील लष्कराच्या मुख्यालयात भेट घेतली. भारत आणि फ्रान्समधील संभाव्य संरक्षण कराराच्या पार्श्वभूमीवर झालेल्या या उच्चस्तरीय बैठकीमुळे संरक्षण वर्तुळात विविध चर्चांना उधाण आले आहे. पाकिस्तानी लष्कराच्या माध्यम विभागाच्या माहितीनुसार, या बैठकीत पाकिस्तानमधील फ्रान्सचे राजदूत जीन-नोएल पोइरियर हेदेखील उपस्थित होते. या बैठकीत प्रादेशिक सुरक्षा, सीमावर्ती परिस्थिती आणि द्विपक्षीय संरक्षण व सुरक्षा सहकार्य यावर सविस्तर चर्चा झाली. यावेळी फील्ड मार्शल असीम मुनीर यांनी फ्रान्ससोबतचे ऐतिहासिक संबंध अधिक मजबूत करण्याची आणि संरक्षण क्षेत्रातील देवाणघेवाण वाढवण्याची पाकिस्तानची कटिबद्धता बोलून दाखवली. तर फ्रान्सच्या प्रतिनिधींनी प्रादेशिक शांतता आणि स्थिरतेसाठी परस्पर हिताच्या मुद्द्यांवर सहकार्य पुढे नेण्याची भूमिका मांडली.

नीट पेपरफुटी प्रकरणी लातूरच्या मोटेगावकर कुटुंबाला धक्का

लातूर : नीट-युजी पेपरफुटी प्रकरणात महाराष्ट्रातील लातूरमधील प्रसिद्ध मोटेगावकर कुटुंबाला मोठा धक्का बसला आहे. राष्ट्रीय परीक्षा एजन्सीने कठोर पावले उचलत, 'आरसीसी कोचिंग क्लासेस'चे संचालक आणि रसायनशास्त्राचे शिक्षक शिवराज मोटेगावकर यांचा मुलगा आदित्य मोटेगावकर याच्यावर दोन वर्षांसाठी नीट परीक्षेत बसण्यास बंदी घातली आहे. याशिवाय, त्याची नीट युजी २०२६ ची उमेदवारी देखील रद्द करण्यात आली आहे.
३ मे २०२६ रोजी पार पडलेल्या नीट-युजी परीक्षेदरम्यान प्रश्नपत्रिका लीक झाल्याचा प्रकार समोर आला होता. या प्रकरणात आदित्य मोटेगावकर याने प्रश्नपत्रिका मिळवल्याचा किंवा ती शेअर केल्याचा संशय व्यक्त करण्यात आला होता. या आरोपांवरून एनटीएने १५ जुलै रोजी त्याला कारणे दाखवा नोटीस बजावली होती. मात्र, आदित्य मोटेगावकर यांनी आपल्यावरील सर्व आरोप फेटाळून लावत एनटीएनेकडे पुरावे आणि सीबीआयची माहिती मागितली होती.

मराठवाड्यात दुष्काळाचे सावट!

मुंबई : मराठवाड्यात या वर्षी पावसाने मोठी ओढ दिली असून सरासरीच्या तुलनेत तब्बल ३५ टक्के पावसाची तूट नोंदवण्यात आली आहे. पावसाअभावी निर्माण झालेली परिस्थिती आणि आगामी काळातील गंभीर पाणीटंचाई लक्षात घेता प्रशासनाने तातडीने खबरदारीची पावले उचलण्यास सुरुवात केली आहे. विभागातील धरणांमध्ये उपलब्ध असलेला संपूर्ण पाणीसाठा आता फक्त पिण्याच्या पाण्यासाठी राखीव ठेवण्याचा महत्त्वपूर्ण निर्णय घेण्यात आल्याची माहिती छत्रपती संभाजीनगरचे विभागीय आयुक्त जी. श्रीकांत यांनी दिली. मराठवाड्यातील पावसाच्या आकडेवारीवर नजर टाकल्यास लातूर जिल्ह्याला दुष्काळाचा सर्वाधिक फटका बसला असून, तिथे तब्बल ५० टक्के पावसाची तूट आहे.

भाजपला फायदा पोहोचवण्यासाठी निवडणूक आयोगाचा गैरवापर ....

बिहार, महाराष्ट्र, दिल्ली, हरियाणा आणि पश्चिम बंगाल': निवडणूक आयोगाच्या 'असहमती' अहवालानंतर विरोधकांची फेरनिवडणुकीची मागणी

नवी दिल्ली : आरजेडी नेते तेजस्वी यादव यांनी बुधवारी भाजपला फायदा पोहोचवण्यासाठी निवडणूक आयोगाचा गैरवापर केल्याचा आरोप केला आणि निवडणुकीच्या निकालांना आव्हान देण्याची विरोधी पक्षांची क्षमता कमकुवत करण्यासाठी निवडणूक नियमांमध्ये बदल करण्यात आल्याचा दावा केला.
पत्रकार परिषदेत तेजस्वी यांनी निवडणूक आयोगाच्या कार्यपद्धतीवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले, मतदान आणि मतमोजणीच्या नोंदी ठेवण्याच्या कालावधीत केलेल्या बदलांवर चिंता व्यक्त केली आणि बिहार व बंगालमध्ये फेरनिवडणुका घेण्याची मागणी केली. त्यांनी मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांना पदावरून हटवण्याची मागणीही केली.
'बिहार असो वा महाराष्ट्र, दिल्ली, हरियाणा किंवा बंगालमधील निकाल असोत, विरोधी पक्ष हरलेला नाही. उलट, या राज्यांमध्ये भाजपचा विजय निश्चित करण्यासाठी निवडणूक आयोगाचा गैरवापर करण्यात आला आहे,' असे ते म्हणाले.
त्यांनी असा आरोप केला की प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी आणि केंद्रीय गृहमंत्री अमित शाह यांनी "सर्व नियमांचे उल्लंघन केले" असून मुख्य निवडणूक आयोगाने त्यांच्या इच्छेनुसार काम केले आहे. ***'आणि ही प्रक्रिया अजूनही सुरू आहे. अनेक राज्यांमध्ये हे सुरू असून, ते मनमानी पद्धतीने राबवले जात आहे. दोन निवडणूक आयुक्तांनीही यावर आक्षेप घेतला आहे. असे असूनही, मोदीजी किंवा अमित शाहजी यांपैकी कोणीही पुढे येऊन याबद्दल काहीही बोलत नाही,'*** असे ते म्हणाले.
मतदान आणि मतमोजणीच्या नोंदी ठेवण्याच्या कालावधीतील बदलावरही त्यांनी प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. ते म्हणाले की, पूर्वीचा एक वर्षापर्यंतचा कालावधी कमी करून ४५ दिवस करण्यात आला आहे.
"म्हणजे, जेव्हा कोणताही पुरावा शिल्लक राहत नाही, तेव्हा विरोधी पक्ष काय करू शकतो? जेव्हा ते न्यायालयात जातील, तेव्हा कोणताही पुरावा नसेल, त्यामुळे त्यांना काही फायदा होणार नाही," असे ते म्हणाले.
मुख्य निवडणूक आयुक्तांच्या नियुक्तीवर बोलतांना तेजस्वी म्हणाले की, पूर्वीच्या निवड समितीत भारताच्या सरन्यायाधीशांचा समावेश होता, तर आता या समितीत एका केंद्रीय मंत्र्याचा समावेश आहे.
'याचा अर्थ असा की, मोदीजींच्या इच्छेनुसार एका ज्ञानेशजींना हटवले जाऊ शकते, पण भाजप दुसऱ्या ज्ञानेश कुमार यांना आणू शकते,' असे ते म्हणाले. त्यांनी बिहार आणि बंगालमधील निवडणुका बेकायदेशीर असल्याचा आरोपही केला आणि दोन्ही राज्यांमध्ये नव्याने निवडणुका घेण्याची मागणी केली.
स्टॅलिन आणि राहुल यांनी ईसीवर टीका केली.
लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनीही कथित अनियमिततेवरून निवडणूक आयोगावर हल्लाबोल केला आणि 'वोट चोरी' हा भारतीय मतदारांवरील गुन्हा व संविधानावरील हल्ला असल्याचे म्हटले.
'व्होट चोरी हा भारतीय जनतेविरुद्धचा गुन्हा आणि आपल्या संविधानावरील थेट हल्ला आहे. याचे आयोजन करणाऱ्या भाजप, आरएसएस आणि निवडणूक आयोगाने देशद्रोहाचे कृत्य केले आहे. न्याय मिळेल,' असे ते म्हणाले.
डीएमके सर्वेसर्वा आणि तामिळनाडूचे माजी मुख्यमंत्री एम.के. स्टॅलिन यांनीही मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांना पदावरून हटवण्याची मागणी केली. मतदार याद्यांच्या विशेष सखोल पुनर्तपासणीदरम्यान निवडणूक आयोगाच्या कामकाजावर त्यांनी आरोप केले. स्टॅलिन म्हणाले की, एसआयआर प्रक्रियेअंतर्गत मतदार याद्यांमधून मतदारांची नावे वगळण्यास डीएमके आणि इतर विरोधी पक्षांनी विरोध केला होता. ते म्हणाले की, विविध राज्यांमध्ये निवडणुका होण्याच्या काही महिने आधी राबवण्यात येणाऱ्या या प्रक्रियेवर, विशेषतः पश्चिम बंगालमध्ये, अनियमिततेचे आरोप झाले होते.

SC/ST अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यातील कडक तरतुदींना सर्वोच्च न्यायालयाचा दुजोरा

नवी दिल्ली : २०२६ : अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) कायदा, १९८९ मधील २०१८ च्या सुधारणांच्या घटनात्मक वैधतेला आव्हान देणारी जनहित याचिका सर्वोच्च न्यायालयाने मंगळवारी फेटाळून लावली. त्यामुळे कायद्यातील कडक तरतुदी, विशेषतः अटकपूर्व जामिनावरील निर्बंध, कायम राहिले आहेत. सरन्यायाधीश सूर्यकांत, न्यायमूर्ती जॉयमाला बागची आणि न्यायमूर्ती व्ही. मोहना यांच्या तीन सदस्यीय खंडपीठाने ब्रिजभूषण सैनी यांनी दाखल केलेली याचिका फेटाळली. याचिकेत २०१८ च्या दुरुस्तीमुळे कायद्यातील तरतुदी अधिक कठोर झाल्याचा आणि त्यांचा गैरवापर होण्याची शक्यता असल्याचा दावा करण्यात आला होता. मात्र, सर्वोच्च न्यायालयाने या मुद्द्यावर २०२० मध्येच निर्णय देऊन दुरुस्तीची घटनात्मक वैधता कायम ठेवली असल्याचे स्पष्ट केले. त्यामुळे अवघ्या काही वर्षांत त्या निर्णयाचा फेरविचार करण्याचे कारण नसल्याचे न्यायालयाने नमूद केले.
२०१८ मध्ये संसदेत करण्यात आलेल्या दुरुस्तीने कायद्याच्या कलम १८-अ अंतर्गत काही महत्त्वाच्या तरतुदी पुन्हा कठोर करण्यात आल्या. त्यानुसार SC/ST कायद्यांतर्गत गुन्हा दाखल करण्यापूर्वी प्राथमिक चौकशीची अनिवार्यता काढून टाकण्यात आली. तसेच आरोपीला अटक करण्यापूर्वी सक्षम अधिकाऱ्याची पूर्वपरवानगी घेण्याची आवश्यकता राहिली नाही. याशिवाय कायद्यातील अटकपूर्व जामिनावरील प्रतिबंध पुन्हा लागू करण्यात आला. या सुधारणांना २०२० मध्ये 'पृथ्वी राज चौहान विरुद्ध भारत संघ' प्रकरणात सर्वोच्च न्यायालयाने घटनात्मक मान्यता दिली होती. त्या वेळी न्यायालयाने कायद्याच्या गैरवापराला आळा घालण्यासाठी न्यायालयीन संरक्षण आणि तपासणीची व्यवस्था स्पष्ट केली होती. याचाच दाखला देत विद्यमान खंडपीठाने २०२० च्या निर्णयाचा फेरविचार करण्याची मागणी मान्य केली नाही. न्यायालयाने मात्र कायद्याच्या वापरावर कोणतेही न्यायालयीन नियंत्रण नसल्याचे म्हटलेले नाही. एखाद्या प्रकरणात प्रथमदर्शनी (prima facie) गुन्हा घडल्याचे दिसते का, याची न्यायालये तपासणी करू शकतात. तसेच योग्य परिस्थितीत SC/ST कायद्याखाली दाखल झालेली एफआयआर प्रकरणाच्या वस्तुस्थितीनुसार न्यायालयाकडून रद्दही केली जाऊ शकते, असे खंडपीठाने स्पष्ट केले. याचिकाकर्त्यांच्या वतीने अटकपूर्व जामिनीवरील वैधानिक बंदी ही मूलभूत अधिकारांशी विसंगत असल्याचा युक्तिवाद करण्यात आला. तसेच कायद्याच्या कथित गैरवापराबाबतही मुद्दे उपस्थित करण्यात आले. मात्र, न्यायालयाने कायद्यात आधीच पुरेसे संरक्षणात्मक उपाय उपलब्ध असल्याचे नमूद केले आणि संसदेकडून करण्यात आलेल्या कायदेशीर धोरणात्मक निवडीमध्ये न्यायालयाने हस्तक्षेप करण्याचे कारण नसल्याचे स्पष्ट केले.
या निर्णयामुळे SC/ST अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यातील २०१८ च्या सुधारणांची अंमलबजावणी पूर्ववत कायम राहणार आहे. म्हणजेच या कायद्यांतर्गत एफआयआर नोंदविण्यापूर्वी प्राथमिक चौकशीची सक्ती नाही, अटकेपूर्वी पूर्वपरवानगीची अट नाही आणि कायद्याच्या लागू तरतुदींनुसार अटकपूर्व जामिनीवरील बंदी कायम आहे. मात्र, प्रत्येक प्रकरणातील प्रथमदर्शनी पुरावे आणि कायदेशीर प्रक्रियेची पूर्तता यांची न्यायालयीन तपासणी करता येणार आहे.

मुख्य निवडणूक आयुक्त नियुक्ती कायद्यावरून सर्वोच्च न्यायालयात मतभेद

'न्यायाधीश न्यायाधीशांची नियुक्ती करतात' हा एक गैरसमज

नवी दिल्ली : मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्तांच्या नियुक्तीसंबंधीच्या कायद्याला आव्हान देणारी याचिका घटनापीठासमोर विचारात घेतली जावी की नाही, यावर सर्वोच्च न्यायालयाने बुधवारी विभाजित निकाल दिला. कायद्यानुसार, निवड समितीमध्ये प्रधानमंत्री, केंद्रीय मंत्रिमंडळातील एक मंत्री आणि लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते यांचा समावेश असतो. न्यायाधीशांच्या नियुक्तीसाठी असलेल्या कॉलेजियम पद्धतीविरोधातील केंद्राच्या युक्तिवादाला प्रत्युत्तर देताना न्या. दिपांकर दत्ता म्हणाले की, 'न्यायाधीशच न्यायाधीशांची नियुक्ती करतात' ही धारणा एक गैरसमज आहे. न्या. दत्ता असेही म्हणाले की, हे प्रकरण घटनापीठाकडे पाठवण्याची गरज नाही आणि दोन न्यायाधीशांचे खंडपीठच त्याची वैधता तपासू शकते. गेल्या महिन्यात, मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि निवडणूक आयुक्तांच्या निवडीसाठी स्वतंत्र आणि निष्पक्ष प्रक्रियेच्या गरजेवर जोर देताना, सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटले की निवडणूक आयोगाने केवळ स्वतंत्रपणे काम करू नये, तर ते स्वतंत्रपणे काम करत असल्याचे दिसलेही पाहिजे. कायदा तयार करताना संसदेने भारताच्या सरन्यायाधीशांचा निवड समितीत समावेश न करण्याचा निर्णय का घेतला, असा प्रश्न न्यायालयाने उपस्थित केला. न्या. दिपांकर दत्ता आणि सतीशचंद्र शर्मा यांच्या खंडपीठाने म्हटले की, सरन्यायाधीश हे सीबीआय संचालक आणि लोकपाल पदांच्या निवड समित्यांचा भाग होते आणि लोकशाहीसाठी सर्वात महत्त्वाच्या असलेल्या मुख्य निवडणूक आयुक्त (सीईसी) आणि निवडणूक आयुक्त (ईसी) यांच्या निवड प्रक्रियेतून त्यांना वगळण्याचे कारण काय असू शकते, असा प्रश्न विचारला.

इराणच्या समर्थनार्थ वंचितचा १ ऑक्टोबरला मुंबईत मोर्चा : ॲड. प्रकाश आंबेडकर

नागपूर : पश्चिम आशियातील युद्धाच्या पार्श्वभूमीवर इराणच्या समर्थनार्थ वंचित बहुजन आघाडीच्या वतीने १ ऑक्टोबर रोजी मुंबईत मोर्चा काढण्यात येणार आहे. छत्रपती शिवाजी महाराज टर्मिनस परिसरात होणाऱ्या या मोर्चात राज्यातील जनतेने मोठ्या संख्येने सहभागी व्हावे, असे आवाहन वंचित बहुजन आघाडीचे नेते ॲड. प्रकाश आंबेडकर यांनी मंगळवारी पत्रकार परिषदेत केले. **'भारत सरकार इराणसोबत आहे, हे स्पष्ट झाले पाहिजे,' अशी मागणीही त्यांनी केली.**
भारतावर जेव्हा जेव्हा संकट आले, तेव्हा इराण भारतासोबत उभा राहिला. 'त्यामुळे आता इराण अडचणीत असताना भारतानेही त्याच्या पाठीशी उभे राहिले पाहिजे,' अशी भूमिका आंबेडकर यांनी मांडली. केंद्र सरकारने इस्त्रायलच्या समर्थनाची भूमिका घेण्याऐवजी भारताच्या आर्थिक हिताला प्राधान्य द्यावे, असे ते म्हणाले. पंतप्रधानांनी ब्रिक्समध्ये नेमके कोणते निर्णय झाले, हे देशासमोर स्पष्ट करावे, अशी मागणीही त्यांनी केली. सीजेपीचे प्रमुख अभिजित दिपके यांच्या संदर्भात बोलताना, ज्यांनी अद्याप राजकीय भूमिका स्वीकारलेली नाही, त्यांच्यासोबत जाण्याचा प्रश्नच नाही. आम्ही सध्या अस्तित्वात असलेल्या राजकीय पक्षांसोबत जाऊ, अशी भूमिका ॲड. आंबेडकर यांनी स्पष्ट केली.देशातील विरोधी पक्ष सध्या 'कोमात' गेल्याची टीका आंबेडकर यांनी केली. जागतिक तसेच प्रादेशिक प्रश्नांवर विरोधक जाणीवपूर्वक भूमिका घेत नसल्याचा आरोप त्यांनी केला.

साहिल वाकोडे मृत्यू प्रकरणाची स्वतंत्र चौकशी करा : आ. राजकुमार बडोले

मुंबई : आयआयटी मुंबई (पवई) येथील द्वितीय वर्षाचा अनुसूचित जाती प्रवर्गातील विद्यार्थी साहिल रवींद्र वाकोडे यांच्या मृत्यू प्रकरणाची स्वतंत्र, निष्पक्ष व सर्वंकष चौकशी करावी, तसेच संस्थेतील SC, ST आणि OBC प्रवर्गातील प्राध्यापकांची रिक्त पदे तातडीने भरावीत, अशी मागणी माजी सामाजिक न्याय मंत्री तथा अर्जुनी मोरगावचे आमदार राजकुमार बडोले यांनी केली.
साहिल यांच्या मृत्यूनंतर बडोले यांनी आयआयटी मुंबईच्या संचालकांसह वरिष्ठ अधिकाऱ्यांशी चर्चा करून प्राध्यापकांची रिक्त पदे, SC/ST/OBC प्रतिनिधित्व, विद्यार्थी कल्याण सुविधा, वसतिगृह, Students' Wellness Centre आणि तक्रार निवारण यंत्रणेचा आढावा घेतला.
साहिल यांच्या कुटुंबीयांनी जातीय भेदभाव व मानसिक छळाचे आरोप केले असून, पवई पोलिसांनी भारतीय न्याय संहितेतील तरतुदींसह SC/ST (Prevention of Atrocities) Act अंतर्गत गुन्हा नोंदविला आहे. प्रकरण गुन्हे शाखेकडे वर्ग करण्यात आले असून ACP दर्जाच्या अधिकाऱ्यामार्फत, DCP, Detection-I यांच्या देखरेखीखाली तपास सुरू आहे.
साहिलच्या मृत्यूपूर्वीचा घटनाक्रम, कुटुंबीयांशी झालेले संभाषण, मोबाइल व डिजिटल पुरावे, सीसीटीव्ही फुटेज, परीक्षा कक्षातील घटनाक्रम तसेच विद्यार्थी व प्राध्यापकांचे जबाब तपासावेत, अशी मागणी बडोले यांनी केली. आरोपांबाबत अंतिम निष्कर्ष पोलीस तपास, पुरावे आणि न्यायालयीन प्रक्रियेतूनच समोर यावा, असेही त्यांनी स्पष्ट केले.
आयआयटी मुंबईच्या ३१ ऑक्टोबर २०२४ रोजीच्या माहितीनुसार, १,२२५ मंजूर प्राध्यापक पदांपैकी ७४२ पदे भरलेली तर ४८३ पदे रिक्त होती. SC, ST आणि OBC प्रवर्गातील रिक्त पदे भरण्यासाठी विशेष भरती मोहीम राबवावी, अशी मागणी बडोले यांनी केली.
आयआयटी मुंबई परिसरातील २१ वसतिगृहांमध्ये १३ हजारांहून अधिक विद्यार्थी असल्याने मानसिक आरोग्य सेवा, समुपदेशन, SC/ST Cell आणि तक्रार निवारण यंत्रणा अधिक सक्षम करण्याची गरज त्यांनी व्यक्त केली. तसेच अंतर्गत चौकशीत साहिलच्या कुटुंबीयांना आपली बाजू व पुरावे मांडण्याची पूर्ण संधी द्यावी, असेही त्यांनी सांगितले.
"साहिल वाकोडे यांच्या मृत्यूमागील संपूर्ण सत्य समोर आले पाहिजे. या प्रकरणाच्या गंभीरतेबाबत महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्यांची भेट घेऊन सखोल चौकशीची मागणी करणार आहे," असे आमदार राजकुमार बडोले यांनी सांगितले.

सरकारी डॉक्टरकडे कोट्यवधींचे घबाड

आलिशान गाड्या, ५०० ग्रॅम सोने, १०० कोटींचे 'साम्राज्य'

हैदराबाद : हैदराबाद येथील एका सरकारी रुग्णालयातील वरिष्ठ अधिकाऱ्याच्या घरावर तेलंगणालाचलुचपत प्रतिबंधक विभागाने (ACB) केलेल्या छापेमारीत जॅग्वार आणि ऑडी कार, सोन्याचे दागिने, अनेक फ्लॅट्स आणि कोट्यवधी रुपयांची आर्थिक गुंतवणूक उघडकीस आली आहे. एसीबीने NIMS चे अतिरिक्त वैद्यकीय अधीक्षक डॉ. नोरी लक्ष्मी भास्कर यांच्याविरोधात उत्पन्नापेक्षा जास्त संपत्ती जमा केल्याप्रकरणी गुन्हा दाखल केला आहे. हैदराबादमधील त्यांच्या ८ ठिकाणांवर एकाच वेळी छापे टाकण्यात आले.
एसीबीने दिलेल्या माहितीनुसार, सरकारी दस्तऐवजांनुसार या संपत्तीची किंमत तब्बल ६.१३ कोटी आहे, परंतु प्रत्यक्ष बाजारात तिची किंमत १०० कोटी रुपयांपेक्षा जास्त असल्याचा अंदाज आहे.
तपासादरम्यान ८ फ्लॅट्स, ४ भूखंड, विशाखापट्टणम येथे ८०० Square Yards चा एक भूखंड आहे. याशिवाय बँकेत ४१ लाख, पोस्ट ऑफिसमध्ये १२ लाख, खासगी आर्थिक गुंतवणुकीत ३५ लाख आणि म्युच्युअल फंडात २९.५५ लाख जमा असल्याचे आढळले आहे.

ममता बॅनर्जींचा भाजप आणि निवडणूक आयोगावर जोरदार हल्ला

कोलकाता : एसआयआर (SIR) संदर्भात निवडणूक आयोगाच्या निर्णयांवर आणि आदेशांवर एका वृत्तपत्रात आलेल्या वृत्ताच्या पार्श्वभूमीवर, तृणमूल काँग्रेसच्या सर्वेसर्वा ममता बॅनर्जी यांनी भाजप आणि निवडणूक आयोगावर जोरदार हल्ला चढवला आहे. त्या म्हणाल्या की, भाजप आणि निवडणूक आयोगाने पश्चिम बंगाल विधानसभा निवडणुकीत हेराफेरी केली हे आता सिद्ध झाले आहे.
पश्चिम बंगालच्या माजी मुख्यमंत्री ममता बॅनर्जी म्हणाल्या की, मुख्य निवडणूक आयुक्तांना तात्काळ अटक केली पाहिजे. त्यांनी पश्चिम बंगालसह सर्व राज्यांमध्ये फेरनिवडणुका घेण्याची मागणी केली, जिथे विशेष सखोल पुनरीक्षणानंतर (SIR) निवडणुका झाल्या होत्या आणि भाजपने विजय मिळवला होता. बॅनर्जी यांनी पश्चिम बंगालमध्ये जुन्या मतदार यादीच्या आधारे फेरनिवडणुका घेण्याची मागणी केली.
काही निर्णय आणि आदेश त्यांच्या माहितीशिवाय घेण्यात आले होते, असे दोघांनी म्हटले होते. या वृत्तानंतर निवडणूक आयोगाने बुधवारी हे नाकारले. आयोगाने म्हटले आहे की, त्यांच्या सर्व आदेशांना पूर्ण कायदेशीर पाठबळ आहे आणि मसुदा तयार करताना सदस्यांनी प्रश्न उपस्थित करणे ही एक सामान्य प्रथा आहे. या आरोपांवर निवडणूक आयोगाने काय उत्तर दिले? निवडणूक आयोगाने म्हटले आहे की, पारदर्शकता, कायदेशीर अनुपालन आणि मजबूत कामकाज सुनिश्चित करण्यासाठी लेखी टिप्पण्या, सूचना आणि अंतर्गत तपासणी व संतुलन हे नियमित प्रक्रियेचा भाग आहेत. आयोगाने म्हटले आहे की, १० महिन्यांच्या कालावधीत आलेल्या काही अंतर्गत टिप्पण्या वेगळ्या काढल्याने संपूर्ण चित्र स्पष्ट होत नाही. आयोगाच्या मते, एसआयआरसह (SIR) गेल्या वर्षभरात घेतलेले सर्व निर्णय हे संपूर्ण आयोगाच्या एकमताने घेतलेल्या निर्णयांचा परिणाम आहेत.

ममता बॅनर्जी यांनी केल्याा मागण्या ...

ममता म्हणाल्या की, विरोधी पक्षांच्या इंडिया ब्लॉकचे सहयोगी लवकरच भेटतील. जोपर्यंत ज्ञानेश कुमार मुख्य निवडणूक आयुक्तपदी आहेत, तोपर्यंत देशभरात आंदोलने होतील, असे ममता बॅनर्जी म्हणाल्या. ममता बॅनर्जी म्हणाल्या की, एका बातमीनुसार दोन निवडणूक आयुक्तांनी देशभरात लागू करण्यात येत असलेल्या एसआयआर (SIR) संदर्भात अनेक मुद्दे उपस्थित केले होते. ममता बॅनर्जी यांनी दावा केला आहे की, हा स्वातंत्र्यासाठीचा आणखी एक लढा आहे. यावेळी हा लढा भारताला उद्ध्वस्त करणाऱ्या मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि भाजप यांच्या विरोधात आहे. एका मीडिया रिपोर्टमुळे वादाला सुरुवात झाली. गेल्या १० महिन्यांत निवडणूक आयुक्त सुखबीर सिंग संधू आणि विवेक जोशी यांनी निवडणूक आयोगाच्या निर्णयांवर आणि आदेशांवर किमान १४ वेळा आक्षेप घेतला होता, असे मीडिया रिपोर्ट्समध्ये म्हटले होते. त्यानंतर ममता बॅनर्जी यांनी ही मागणी केली.

दैनिक बहुजन सौरभ
बहुजनांच्या सामाजिक व सांस्कृतिक चळवळीचे मुखपत्र

परिवर्तन
धम्मचक्र प्रवर्तक दिन विशेषांक

जाहिरात दरपत्रक
पूर्ण पान - ५० हजार रूपये
अर्ध पान - ३० हजार रूपये
पाव पान - १५ हजार रूपये

शुभेच्छा व्यक्तिशः फक्त 4 हजार रुपयांपासून सुरु

आपल्या शुभेच्छा व जाहिराती खालील पत्त्यावर पाठवा

:: दैनिक बहुजन सौरभ कार्यालय ::
१/२, स्वराज कॉलनी, अजनी पोलिस स्टेशनजवळ,
वंजारीनगर, पाण्याच्या टाकीजवळ, मेडिकल कॉलेज मागे,
तुकडोजी महाराज पुतळा मार्ग, नागपूर-४४००२४
मेल- bahujansaurabh@gmail.com
संपर्क -9422860648, 9421588901

वाचकांना आवाहन
आम्ही वाचतो,तुम्हीपण वाचा!
टीप : पेमेंट अगोदर

24 September 2026 page 02_Layout 1 23-09-2026 05:34 PM Page 1

संपादकीय

नागपूरचा इतिहास कोणाच्या बापाचा ?

उड्डाणपुलाच्या नामकरणावरून सरकारला जनतेचा थेट सवाल केला असून त्यासाठी संघर्ष तीव्र करण्याचा निर्धार आंदोलनकर्त्यांनी केला आहे. नागपूरच्या विकासाला विरोध करण्याचा प्रश्नच नाही. शहरातील वाहतूक कोंडी कमी करण्यासाठी उड्डाणपूल, रस्ते आणि आधुनिक पायाभूत सुविधा आवश्यक आहेत. पण विकासाच्या काँक्रीटसोबत शहराचा इतिहासही जपला पाहिजे. सार्वजनिक वास्तूंना नावे देताना नागपूरच्या बहुविध सामाजिक, सांस्कृतिक आणि ऐतिहासिक वारशाचा विचार झाला पाहिजे. दिघोरी ते कमाल चौक उड्डाणपुलाला डॉ. केशव बळीराम हेडगेवार यांचे नाव देण्याच्या निर्णयामुळे हाच मूलभूत प्रश्न आज ऐरणीवर आला आहे. प्रश्न हेडगेवार यांच्या नावाचा द्वेष करण्याचा नाही, प्रश्न आहे तो नागपूरच्या सार्वजनिक स्मृतीवर एका नावाचे वर्चस्व का? एका मोठ्या उड्डाणपुलाला एकाच महापुरुषाचे नाव देऊन शहराच्या इतिहासातील इतर महत्त्वाच्या व्यक्तिमत्त्वांना सार्वजनिक ओळखीतून बाजूला का केले जाते, हा सवाल नागरिक विचारत आहेत. संविधान परिवार, सम्राट अशोक मित्रपरिवार, बौद्धप्रिय वा. को. गाणार, विविध सामाजिक व कर्मचारी संघटना आणि प्रबुद्ध नागरिकांच्यावतीने सम्राट अशोक चौक येथे झालेली निदर्शने याच अस्वस्थतेचे प्रतिक आहेत. या आंदोलनातून दिघोरी-कमाल चौक उड्डाणपुलाला चक्रवर्ती सम्राट अशोक यांचे नाव देण्याची मागणी केली. निवासी जिल्हाधिकारी अनुप खांडे यांना निवेदन दिले आहे. शेकडो नागरिकांनी या निदर्शनात सहभाग घेतला. मात्र या आंदोलनाची मागणी केवळ ‘हे नाव काढा आणि ते नाव द्या’ एवढी मर्यादित नाही. आंदोलनकर्त्यांनी सरकारसमोर एक पर्यायी आणि अधिक व्यापक प्रस्ताव ठेवला आहे. दिघोरी ते सक्करदरा हा २.३ किलोमीटरचा भाग संत हजरत बाबा ताजुद्दीन उड्डाणपूल, सक्करदरा ते रेशीमबाग चौक डॉ. केशव बळीराम हेडगेवार उड्डाणपूल, रेशीमबाग चौक ते डागा हॉस्पिटल सम्राट अशोक उड्डाणपूल आणि डागा हॉस्पिटल ते कमाल चौक महामानव डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उड्डाणपूल म्हणून ओळखला जावा, अशी मागणी आहे. या प्रस्तावात कोणाचाही अपमान नाही. उलट नागपूरच्या इतिहासातील विविध प्रवाहांना सार्वजनिक मान्यता देण्याचा प्रयत्न आहे. मग सरकारने या मागणीचा विचार करण्यास हरकत काय? नागपूर ही केवळ एका विचारधारेची नगरी नाही. या शहराची सामाजिक जडणघडण विविध धर्म, समाज, चळवळी आणि महापुरुषांच्या योगदानातून झाली आहे. संत हजरत बाबा ताजुद्दीन यांची परंपरा, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची सामाजिक क्रांती, सम्राट अशोकाचा धम्मवारसा आणि डॉ. हेडगेवार यांचे नागपूरशी असलेले ऐतिहासिक नाते, हे सर्व नागपूरच्या इतिहासातील वेगवेगळे संदर्भ आहेत. मग सार्वजनिक वास्तूंच्या नामकरणात या विविधतेचे प्रतिबिंब उमटले तर त्यात चुकीचे काय? सरकारने हेही स्पष्ट केले पाहिजे की नामकरणाचा निर्णय घेताना नागरिकांशी कितपत संवाद साधला गेला? विविध संघटना आणि समाजघटकांची मते जाणून घेतली का? नामकरणाची प्रक्रिया पारदर्शक होती का? सार्वजनिक वास्तूंच्या नावाचा प्रश्न केवळ सरकारी आदेशाने संपणारा नसतो. त्या नावामागे शहराची सामूहिक स्मृती असते. विशेष म्हणजे आंदोलनकर्त्यांनी स्पष्टपणे सांगितले आहे की, त्यांची मागणी कोणत्याही धर्म, समाज किंवा व्यक्तीच्या विरोधात नाही. त्यामुळे या प्रश्नाला जातीय किंवा धार्मिक संघर्षाचे स्वरूप देण्याचा प्रयत्न होऊ नये. हा संघर्ष व्यक्तीविरोधाचा नाही; तो सार्वजनिक स्मृतीतील प्रतिनिधित्वाचा प्रश्न आहे. सरकारने एक गोष्ट लक्षात घ्यावी - रस्ते आणि पूल सरकार बांधते; पण त्या रस्त्यांवर चालणाऱ्या जनतेच्या स्मृती सरकारच्या मालकीच्या नसतात. सार्वजनिक निधीतून उभारलेल्या वास्तूंच्या नामकरणात जनतेच्या भावना आणि शहराच्या इतिहासाचा विचार होणे ही लोकशाहीची गरज आहे. प्रा. राहुल मून, काँ. राजेंद्र साठे, सुरेश गाणार, सूरज चव्हाण, आदित्य गाणार, राजेश ढेंगरे, मुकुंद मेंढे, ॲड. सुरेश घाटे आदी प्रतिनिधींनी निवेदन देऊन सरकारसमोर हा प्रश्न मांडला आहे. आता प्रशासनाने तो केवळ आंदोलन म्हणून न पाहता गंभीर सार्वजनिक चर्चेचा विषय म्हणून स्वीकारला पाहिजे. नागपूर वेगाने आधुनिक होत आहे. पण आधुनिक शहराची ओळख केवळ उड्डाणपुलांच्या संख्येने होत नाही. आपल्या इतिहासातील विविध आवाजांना आपण किती सन्मान देतो, यावरही शहराची खरी आधुनिकता ठरते. म्हणून सरकारने हट्टाचा मार्ग न स्वीकारता संवादाचा मार्ग स्वीकारावा. नामकरणाच्या प्रस्तावाचा कायदेशीर, प्रशासकीय आणि ऐतिहासिक दृष्टिकोनातून पुनर्विचार करावा. एका नावाचा सन्मान राखतानाच इतर महापुरुषांच्या योगदानालाही सार्वजनिक ओळख देण्याचा मार्ग शोधावा. नागपूरचा इतिहास एका नावात मावणारा नाही. तो अनेक प्रवाहांनी घडवला आहे. उड्डाणपूल वाहतुकीची दोन टोके जोडतो; आता त्याच्या नामकरणातून नागपूरच्या इतिहासाचे विविध प्रवाहही जोडले गेले पाहिजेत. सरकारने ठरवायचे आहे - नागपूरचा सार्वजनिक इतिहास सर्वांचा राहणार की एका नावाच्या चौकटीत बंदिस्त होणार?●●

सत्यशोधक समाज : शतकोत्तर सुवर्णमहोत्सवी वेध

एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्राच्या सामाजिक इतिहासात २४ सप्टेंबर १८७३ हा दिवस एका मूलगामी वैचारिक परिवर्तनाचा प्रारंभबिंदू ठरला. महात्मा जोतिराव फुले यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना करून भारतीय समाजव्यवस्थेच्या मुळाशी असलेल्या जातिव्यवस्था, धार्मिक वर्चस्व, सामाजिक विषमता आणि अज्ञानाला थेट आव्हान दिले. सत्यशोधक समाजाच्या स्थापनेला आता दीडशे वर्षांचा कालखंड पूर्ण झाला आहे. हा शतकोत्तर सुवर्णमहोत्सव केवळ एका ऐतिहासिक संस्थेच्या स्मरणाचा प्रसंग नाही; तो भारतीय समाजाने गेल्या दीडशे वर्षांत किती अंतर पार केले, कोणते प्रश्न मागे पडले, कोणते प्रश्न नव्या रूपात उभे राहिले आणि पुढील पिढ्यांसमोर कोणती वैचारिक आव्हाने आहेत, याचा चिकित्सक आढावा घेण्याची ऐतिहासिक संधी आहे.

सत्यशोधक समाजाची स्थापना ज्या काळात झाली, त्यावेळी जन्माधारित सामाजिक श्रेणीव्यवस्था समाजजीवनाच्या अनेक क्षेत्रांवर प्रभाव टाकत होती. शिक्षण, धार्मिक ज्ञान, सामाजिक प्रतिष्ठा आणि सांस्कृतिक अधिकारांचे वितरण विषम होते. शूद्र, अतिशूद्र आणि स्त्रियांना शिक्षणापासून दूर ठेवले जात होते. या परिस्थितीत फुले यांनी सामाजिक व्यवस्थेच्या नैतिक अधिष्ठानालाच प्रश्न विचारला. सत्य कोणाच्या जन्मसिद्ध मालकीचे नसून प्रत्येकाला सत्याचा शोध घेण्याचा अधिकार आहे, ही त्यांची भूमिका होती. विवेक, समता आणि मानवतावादावर आधारित समाजनिर्मिती हा सत्यशोधक विचाराचा केंद्रबिंदू होता. या परिवर्तनाच्या कार्यात सावित्रीबाई फुले यांचे योगदान अविभाज्य होते. मुलींसाठी शाळा सुरू करणे, स्त्रीशिक्षणाचा प्रसार आणि वंचित स्त्रियांसाठी कार्य यामुळे चळवळीला व्यापक मानवी आशय मिळाला. स्त्रीला शिक्षणापासून वंचित ठेवणे म्हणजे समाजाच्या मोठ्या घटकाला ज्ञान आणि प्रगतीपासून दूर ठेवणे होय, ही जाणीव फुले दाम्पत्याच्या कार्यातून पुढे आली. त्यामुळे सत्यशोधक चळवळ जातिभेदाविरोधाबरोबरच स्त्रीदास्याविरोधातही उभी राहिली. सत्यशोधक समाजाने धार्मिक कर्मकांडापेक्षा नैतिकता, जन्माधारित श्रेष्ठत्वापेक्षा समानता आणि अंधानुकरणापेक्षा चिकित्सक विचार यांना महत्त्व दिले. विवाहासारख्या सामाजिक विधींमध्ये पुरोहितांच्या मध्यस्थीशिवाय पर्यायी पद्धती विकसित करण्यात आल्या. साधेपणा, समता आणि विवेक यांना दैनंदिन व्यवहारात स्थान देण्याचा प्रयत्न झाला. सामाजिक परिवर्तन केवळ विचारांत न राहता प्रत्यक्ष जीवनात उतरले पाहिजे, ही या चळवळीची भूमिका होती. महात्मा फुले यांच्या निधनानंतरही या विचारांचा प्रभाव कायम राहिला. महाराष्ट्रातील बहुजन समाजाच्या सामाजिक जागृतीत सत्यशोधक परंपरेने महत्त्वाची भूमिका बजावली. राजर्षी शाहू महाराजांच्या सामाजिक धोरणांमध्ये फुले विचारांचा प्रभाव दिसून येतो. पुढे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या सामाजिक न्यायाच्या चळवळीशीही या वैचारिक वारशाचा संवाद घडला. शिक्षण, समता, प्रतिनिधित्व आणि जातिव्यवस्थेचे निर्मूलन हे प्रश्न पुढील सामाजिक न्यायाच्या चळवळींच्या केंद्रस्थानी आले. दीडशे वर्षांच्या प्रवासात कायदे बदलले, शिक्षणाच्या संधी वाढल्या आणि संविधानाने समानता, स्वातंत्र्य, न्याय व बंधुता ही मूल्ये स्वीकारली. अस्पृश्यता कायद्याने निषिद्ध ठरली आणि वंचित घटकांच्या प्रतिनिधित्वासाठी विविध तरतुदी करण्यात आल्या. तरी जातीय पूर्वग्रह, सामाजिक भेदभाव, आर्थिक विषमता, शैक्षणिक संधीतील अंतर आणि सामाजिक प्रतिष्ठेतील असमानता यांसारखे प्रश्न पूर्णपणे संपलेले नाहीत. त्यामुळे सत्यशोधक समाजाचे स्मरण केवळ गौरवासाठी नव्हे, तर वर्तमानातील अपूर्णतेचे परीक्षण करण्यासाठीही आवश्यक आहे. आज सत्यशोधक विचारासमोरील आव्हाने नव्या स्वरूपाची आहेत. इंटरनेट, सामाजिक माध्यमे आणि कृत्रिम बुद्धिमत्तेमुळे माहितीचा प्रसार वेगाने होत असला तरी माहितीची विपुलता म्हणजे सत्याची हमी नाही. खोटी माहिती, इतिहासाचे विकृतीकरण, अंधश्रद्धेची डिजिटल रूपे आणि पूर्वग्रहदूषित दावे यामुळे चिकित्सक विवेक अधिक आवश्यक झाला आहे. पुरावा तपासणे, प्रश्न विचारणे आणि लोकप्रियतेपेक्षा सत्याला महत्त्व देणे ही आधुनिक सत्यशोधक वृत्ती आहे. शिक्षणालाही या दृष्टिकोनातून नव्याने पाहणे आवश्यक आहे. शिक्षण केवळ गुण किंवा पदवी मिळवण्यापुरते मर्यादित न राहता प्रश्न विचारण्याची, तर्क करण्याची आणि सामाजिक वास्तव समजून घेण्याची क्षमता निर्माण करणारे असावे.

शेतकरी, कामगार, कारागीर आणि असंघटित क्षेत्रातील श्रमिकांच्या योगदानाला प्रतिष्ठा देणे, स्त्री-पुरुष समानतेचा आग्रह धरणे आणि जातिव्यवस्थेच्या बदलत्या रूपांची चिकित्सा करणे हेही सत्यशोधक विचाराचे आधुनिक विस्तार आहेत. बहुजन समाजाची वैचारिक स्वायत्तताही या वारशाचा महत्त्वाचा भाग आहे. स्वतःचा इतिहास स्वतः लिहिणे, स्वतःच्या अनुभवांना साहित्य व संशोधनाचा विषय बनवणे आणि प्रस्थापित ज्ञानरचनेला प्रश्न विचारणे आवश्यक आहे. भविष्यात डिजिटल विषमता, पर्यावरणीय न्याय, असंघटित कामगार, कृत्रिम बुद्धिमत्तेतील पूर्वग्रह आणि सार्वजनिक विवेकाचे संरक्षण यांसारख्या प्रश्नांकडेही समता व मानवतावादाच्या दृष्टिकोनातून पाहावे लागेल. महात्मा फुले यांच्या सत्यशोधक विचाराचा केंद्रबिंदू माणूस आहे. जन्म, जात, धर्म, लिंग, संपत्ती किंवा सामाजिक प्रतिष्ठा यांपैकी कोणतीही गोष्ट माणसाच्या मूलभूत मानवी मूल्यापेक्षा मोठी असू नये, हा त्यांचा मानवतावादी आग्रह होता. त्यामुळे सत्यशोधक समाजाचा इतिहास हा केवळ एका संस्थेचा इतिहास न राहता भारतीय समाजाच्या आत्मपरीक्षणाचा इतिहास बनतो. दीडशे वर्षांनंतर मागे वळून पाहताना फुले यांच्या काळातील अंधार आणि आजचा प्रकाश यांची तुलना करण्यापेक्षा आजच्या प्रकाशात उरलेल्या अंधाऱ्या कोपऱ्यांकडे पाहणे अधिक महत्त्वाचे आहे. सत्यशोधक समाजाच्या शतकोत्तर सुवर्णमहोत्सवाचे औचित्य म्हणून जर एखादी प्रतिज्ञा करायची असेल तर ती स्मरणाची नव्हे, तर विवेकाची असावी. कोणत्याही व्यक्तीला जन्मामुळे श्रेष्ठ न मानण्याची, कोणत्याही समूहाला जन्मामुळे कनिष्ठ न मानण्याची, ज्ञानावर कोणाचीही मक्तेदारी स्वीकारू न देण्याची, स्त्रीला समान मनुष्य म्हणून पूर्ण प्रतिष्ठा देण्याची, श्रमाला सन्मान देण्याची आणि प्रत्येक सामाजिक दाव्याची विवेकाच्या कसोटीवर परीक्षा घेण्याची ही प्रतिज्ञा असावी. कारण फुले यांची खरी परंपरा स्मारकांत नाही, ती प्रश्नांत आहे. ती जयघोषात नाही, ती चिकित्सेत आहे. ती भूतकाळाच्या गौरवगाथेत नाही, तर वर्तमानाच्या अन्यायाला ओळखण्याच्या धैर्यात आहे. सत्यशोधक समाजाच्या स्थापनेला दीडशे वर्षे पूर्ण झाली असली तरी सत्याचा शोध संपलेला नाही. समाज बदलला, साधने बदलली, संघर्षांची रूपे बदलली; पण समता, न्याय, स्वातंत्र्य आणि मानवी प्रतिष्ठेची आकांक्षा अजूनही तितकीच जिवंत आहे. म्हणूनच शतकोत्तर सुवर्णमहोत्सव हा शेवटचा टप्पा नसून नव्या प्रवासाचा प्रारंभबिंदू मानला पाहिजे. काळने आपल्याला प्रश्न दिले, आज त्यांची उत्तरे तपासण्याची वेळ आहे आणि उद्या अधिक न्याय्य, विवेकी व समताधिष्ठित समाजाची निर्मिती करण्याची जबाबदारी पुढील पिढ्यांची आहे. जोतिराव आणि सावित्रीबाई फुले यांनी पेटवलेली सत्यशोधक ज्योत तेव्हाच अर्थपूर्णपणे पुढे जाईल, जेव्हा ती विचारांची, विवेकाची आणि सामाजिक परिवर्तनाची अखंड ज्योत बनेल!●●

भीमराव सरवदे
मो. 9405466441

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी महाराष्ट्राचे पुरोगामित्व टिकण्यासाठी २४ सप्टेंबरची मोठी क्रांती

कुळवाडीभूषण छत्रपती शिवाजी महाराजांचा ६ जूनचा राज्यभिषेक हा इंग्रजी कॅलेंडरनुसार असून आपण केवळ हिंदू पंचांगातील तिथीनुसार ज्येष्ठ शुद्ध त्रयोदशीलाच शिवराज्यभिषेक साजरा केला पाहिजे. असे सांगणारे मनोहर भिडे ताकाला जाऊन मोगा दडवित आहेत. शिवाजी महाराजांनी पहिला राज्यभिषेक नाकारून २४ सप्टेंबर १६७४ रोजी दुसरा शाक्त पंथी राज्याभिषेक करून घेतला. हे का सांगत नाहीत. परंतु विज्ञानवादी बहुजन तरुण पहिला राज्यभिषेक नाकारून दुसरा शक्तपंथी राज्यभिषेक का केला याचा शोध घेत आहे. मुळात राज्यभिषेक करण्याचे कारण अष्टप्रधान मंडळातील मोरोपंत पिंगळे सारखे ब्राह्मण शिवाजी महाराजांना शूद्रराजा मानून त्यांच्या पगतीला देखील बसत नव्हते. कारण ब्राह्मण परशुरामाने क्षत्रियांचा २१ वेळा निःपात केल्यामुळे पृथ्वीवर कोणी क्षत्रिय राहिलेला नाही. धर्मशास्त्रनुसार ब्राह्मण कितीही झाला भ्रष्ट तरी ही तिन्ही लोकी श्रेष्ठ! त्यामुळे गुन्हेगार असला तरी त्याला शासन करता येत नव्हते. म्हणून शिवाजी महाराज, अवबाजी आवळे, जिजाऊ आणि संभाजी राजे यांनी राज्य कायदेशीर राज्यसंस्था धर्मसिद्दी, प्राणप्रतिष्ठा, स्वातंत्र्य आणि सार्वभौम राज्यसाठी राज्याभिषेक करायचा निर्णय घेतला. काशीच्या गागाभटाकडून राज्यभिषेक करून घेताना दानरूपी स्वराज्याची तिजोरी खाली केली. तरीही जातीवर गेलेल्या गागाभटाने क्षत्रिय राजासाठीचे वेदोयुक्त मंत्र न म्हणता शूद्र राजासाठी पुराणयुक्त मंत्र म्हणत शिवराय यांचा शूद्रराजा म्हणून राज्यभिषेक केला. हा अवमान सहन न झाल्याने राजमाता जिजाऊ रायगड वरून थेट पाचवडला आल्या. आजारी पडलेल्या जिजाऊनी ‘राजसत्ता इतकीच धर्मसत्ता महत्वाची’ असल्याचे शिवबांना म्हणत अखेरचा प्राण सोडला. आऊसाहेबांचा शब्द अंतिम मानून शिवाजी महाराजांनी केवळ ७९ दिवसांत शालिवान शक १५९६ शुद्ध आश्विन पंचमीला गुरुवार दि. २४ सप्टेंबर १९७४ रोजी शाक्तपंथी म्हणजेच तांत्रिक पद्धतीचा राज्याभिषेक निश्चलपुरीचे गोसावी अर्थात बौद्ध भिक्षू यांच्याकडून करून घेतला. तांत्रिक शब्दाचा अर्थ विशिष्ट सिद्धांत शास्त्र संप्रदाय होय. सम्राट अशोक, चंद्रगुप्त मौर्य आणि विक्रमादित्य यांनी देखील राज्याभिषेक प्रसंगी गणराज्यात जातीच्या उच्चाटनासाठी खालच्या जातीच्या महिलेसोबत विवाह केला. दुसरा राज्याभिषेकवेळी शिवाजी महाराजांनी देखील वेरूळच्या अस्पृश्य महिलेशी विवाह केल्याची इतिहासात नोंद आहे. शिवाजी महाराजांनी १६ व्या शतकात केलेली ही मोठी क्रांती आहे. संस्कृत पंडित शंभूराजे धर्म पंडितांच्या चुका दाखवत असल्याने धर्म पंडित भट, ब्राह्मण, पुरोहित यांची मोठी पंचायत होत होती. म्हणून त्यांना बदनाम करून स्वराज्यात बुद्धिभेद करीत पेशवाई आणली. त्या पेशव्याला शिवशाहीबद्दल आदर असता तर शिव राज्याभिषेकाचा शक बंद करून मोगलांचा फसली शक सुरू केला नसता. महात्मा फुलेनी अडगळीत पडलेल्या शिवशाहीला न्याय देण्यासाठी रायगडावर जाऊन शिवाजी महाराजांची समाधी शोधून प्रथम शिवजयंती सुरू केली. शिवराज्याभिषेकाला न्याय मिळवून देण्यासाठी २४ सप्टेंबर १८७३ रोजीच सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली. त्याचा मुख्य उद्देश जातीभेद, अंधश्रद्धा आणि सामाजिक अन्यायांविरुद्ध लढा देऊन एक समतावादी समाज घडविणे. परंतु ब्राह्मण आणि देव-धर्म अधीन असलेल्या मराठे-मावळे यांनी महात्मा फुलेंच्या सत्यशोधक चळवळीला कधीच साथ दिली नाही आणि देण्याच्या आजही मानसिकतेचे नसल्याने छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या विचाराची आणि पुतळ्याची विटंबना सुरू आहे.
पर्यटनासाठी अनमोल ठेवा असलेले ३५० गडकिल्ले यांची जाणीवपूर्वक पडझड सुरू आहे. कारण प्रत्येक गडकिल्ले यांच्या पायथ्याला जगाचे आठवे आश्चर्य असलेली अनमोल बौद्ध लेणी आहेत. सह्याद्री पठारावरील ही ८०० बौद्ध लेणी आणि शिवाजी महाराजांचे ३५० गडकिल्ले पर्यटनासाठी खुले केले तर महाराष्ट्र सरकारला जगातून मोठा आर्थिक निधी मिळू शकतो. त्यासाठी शिवराय आणि भीमराय यांच्या विचाराचे सरकार सत्तेत येण्याची खरी गरज आहे. शिवराज्याभिषेक अवमानच मूळ मनुस्मृतीत असून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी रायगड पायथा महाड येथे २५ डिसेंबर १९२७ रोजी मनुस्मृतीचे दहन करून शिवरायांच्या अवमानाचा बदला घेतला. हे मराठे मावळे यांच्या लक्षात कधी येणार आहे? पुरोगामी २४ सप्टेंबरचा दुसरा शक्तपंथी राज्यभिषेक सोहळा आणि शिवशाहीला न्याय देत असताना मनोहर भिडे मात्र तारीख आणि तिथीचा वाद निर्माण करून बहुजन समाजाचा बुद्धिभेद करीत आहेत. परंतु छत्रपती शिवाजी महाराजांनी २४ सप्टेंबर १६७४ रोजी दुसरा शक्तपंथी राज्यभिषेकने ब्राह्मणी धर्म नाकारून केलेली मोठी क्रांती आहे. त्याला न्याय देण्यासाठी शिवशक्ती, भीमशक्तीने एकत्र आली तरच महाराष्ट्राचे पुरोगामित्व टिकेल.●●

आनंद म्हस्के
मो. 8652325032

साद घालतो कबीर

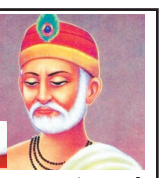

तथागत म्हणतात- सब्बे संखारा अनिच्चा'ती म्हणजे सर्व संस्कार अनित्य आहेत. जे काही कारणांमुळे आणि परिस्थितीच्या आधारे निर्माण झाले आहे ते बदलणार आहे. आज सुख आहे... आनंद आहे... पण उद्या दुःख दारात उभे असते. तसेच आज दुःखमय असणारे जीवन उद्या आनंदात व सुखात असू शकते. संपत्ती, सत्ता, प्रतिष्ठा यांचे स्वरूप तर सातत्याने बदलत असते. तथागतांचा हाच विचार संत कबीराने व्यवहारातील उदाहरण देऊन स्पष्ट केला आहे.

**‘पाकी खेती देख के
गरब किया किसान
अजहू झोला बहुत हैं
घर आवै तब जान’**

खरेच संकट केव्हा येईल याचा नेम नसतो. निसर्गात होत्याचे नव्हते करायची प्रचंड शक्ति असते. बरेच लोकं उद्या आपल्याला मोठा लाभ मिळणार असे गृहीत धरतात आणि गर्वाने फुग्यासारखे फुगतात. त्यांची बोलण्या चालण्याची आणि वागण्याची पद्धत पार बदलून जाते. अशा लोकांना संत कबीर शेतकऱ्याचे उदाहरण देऊन वेळीच सावध करतात. शेतात उभे असलेले परिपक्व झालेले पीक पाहून शेतकऱ्याला मोठा गर्व चढतो. कबीर सांगतात-वेड्या.... पक्व झालेले पीक पाहून गर्व करु नकोस. अजुन वाटेत बरीच विघ्न आहेत. जेव्हा पीक घरी येईल तेव्हा खरे. विनाकारण आभाळात उडु नको. पाय जमिनीवरच असु दे...●●

प्रा. वसंत वावरे
मो. 9403304670

8.5 CGPA आणि तरीही तुटलेला विश्वास
IIT मधील मानसिक आरोग्याचा प्रश्न

मानसिक आरोग्याच्या दृष्टीने : हुशार विद्यार्थी, दबाव आणि भेदभावाचे ओझे कसे काम करते हे आजच्या लेखात आपण बघणार आहेत. आज आपण पाहतो की “हुशार विद्यार्थी, दबाव आणि भेदभावाचे ओझे” घेऊन जगत आहे. आरक्षण नाही, भेदभाव आहे खरा प्रश्न निर्माण झाल्याचे आपल्याला दिसून येत आहे.
साहिल वाकोडेचा मागील वर्षीचा CGPA ८.५ होता. हा आकडा सांगतो की तो अभ्यासात चांगला होता. IIT मुंबईमध्ये प्रवेश मिळवणे सोपे नसते. जनरल असो वा आरक्षित वर्गवारी, प्रवेश गुणवत्तेनेच मिळतो. अनेक मुलांचे स्वप्न IIT चे असते, पण ते फक्त खूप मेहनत करणाऱ्या आणि सातत्य राखणाऱ्यांनाच पूर्ण होते. साहिलसारखा विद्यार्थी जेव्हा आत्महत्या करतो, तेव्हा प्रश्न फक्त एका परीक्षेच्या चुकीचा नसतो. तो मानसिक आरोग्याचा प्रश्न बनतो.
IIT सारख्या संस्थेत मोबाइल घेऊन परीक्षा द्यायला जाणे आणि ChatGPT वर पेपर अपलोड करणे हे किती सहज शक्य आहे, यावर शंका येणे स्वाभाविक आहे. प्रशासन काही गोष्टी लपवत आहे का, असा संशय विद्यार्थी आणि कुटुंबीयांमध्ये निर्माण होतो. अशा संशयामुळे भीती आणि अविश्वास वाढतो. जेव्हा विद्यार्थ्याला असे वाटते की संस्थेकडून त्याला संरक्षण नाही, तर त्याचा मानसिक ताण दुप्पट होतो.

दबाव आणि भेदभावाचा दुहेरी फटका

दर्शण सोलंकी २०२३ आणि त्याआधीच्या आणखी एका मागासवर्गीय विद्यार्थ्याच्या आत्महत्येनंतरही जातीय ट्रोलिंग, आरक्षणावरून हिणवणे आणि जाणीवपूर्वक वाईट वागणूक दिल्याचे आरोप झाले होते. साहिलच्या प्रकरणातही कुटुंबीय आणि काही विद्यार्थी म्हणतात की प्रोफेसरकडून जातीय शिवीगाळ आणि धमक्या आल्या. अशा आरोपांची चौकशी होऊन त्यांच्यावर एफ आई आर दाखल झाला आहे. पण मानसिक आरोग्याच्या दृष्टीने महत्त्वाचे हे आहे की, विद्यार्थ्याला जर सतत “तू इथे बसत नाहीस” किंवा “आरक्षणामुळे आला आहेस” असे वातावरण जाणवले, तर त्याचा आत्मविश्वास खचतो.
हुशार असणे म्हणजे जातीवादी नसणे, असा नियम नसतो. काही लोक शिक्षण क्षेत्रात हुशार असूनही मनात भेदभाव बाळगतात. यामुळे विद्यार्थ्याला अलगाव, भीती आणि स्वतःला कमी लेखण्याची भावना येते. CGPA ८.५ असूनही जर विद्यार्थ्याला असे वाटले की त्याला धमकी दिली जात आहे किंवा तो लक्ष्य केला जात आहे, तर तो ताण सहन करू शकत नाही. आत्महत्या ही एकटी घटना नसते. ती दीर्घकालीन तणाव, समर्थन नसणे आणि सामाजिक भेदभावाच्या अनुभवांमुळे होते.
न्यूज वेबसाइट्सवरील कमेंटमध्ये आरक्षणावर हल्ला करणारे मत दिसतात, “आरक्षणातून आलेले हुशार नसतात” असे. साहिलचा ८.५ CGPA हे मत खोटे ठरवतो. अशा टिप्पण्यांमुळे विद्यार्थ्यांमध्ये आणखी असुरक्षितता वाढते. जेव्हा समाज आणि कॅम्पस दोन्हीकडून अशी भाषा येते, तेव्हा मानसिक आरोग्य बिघडते.

काय गरजेचे आहे?

संवेदनशील हाताळणी : शैक्षणिक चुकीच्या प्रकरणांत ताबडतोब भीती दाखवणे नव्हे, तर समुपदेशन आणि स्पष्ट आश्वासन.
भेदभावरहित वातावरण : एस सी, एस टी सेलची प्रभावी कामगिरी, तक्रारींची जलद चौकशी आणि शिक्षकांना संवेदनशीलता प्रशिक्षण.
मानसिक आरोग्य सेवा : २४ तास उपलब्ध समुपदेशक, पीअर सपोर्ट आणि लवकर मदत घेण्याची संस्कृती.
आत्मविश्वास वाढवणे : हुशार विद्यार्थ्यांना “तू इथे योग्य आहेस” ही भावना देणे.
साहिल वाकोडे आणि दर्शण सोलंकी यांसारख्या घटना फक्त आत्महत्या नाहीत. त्या संस्थात्मक दबावाच्या आणि भेदभावाच्या परिणामांच्या कथा आहेत. न्याय मिळणे ही खरी आदरांजली आहे. पण त्यासोबतच प्रत्येक विद्यार्थ्याला सुरक्षित, सन्मानाचे वातावरण मिळणे ही खरी उपाययोजना आहे.
मानसिक आरोग्य ही कोणाचीही वैयक्तिक कमजोरी नाही. ते संस्थेच्या आणि समाजाच्या जबाबदारीचे विषय आहेत. हुशार मुलांना जगवणे, त्यांना टिकवून ठेवणे हेच खरे यश आहे. या करिता शासनाने मानसिक आरोग्य विभाग अधिक मजबूत करणे आवश्यक आहे.●●

मनःस्वास्थ्याचा प्रवास

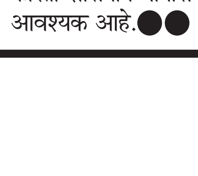

प्रवीण गांगुर्डे
मो. 9890631933

संकल्प भूमीचा इतिहास वाचला तर इतिहास घडविता येईल!

संकल्प भूमी हे गुजरात राज्यातील वडोदरा (बडोदा) येथील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना समर्पित असलेले एक स्मारक व ऐतिहासिक स्थळ आहे. या स्थळाला दरवर्षी लक्षावधी लोक भेटी देत असतात. २३ सप्टेंबर १९१७ रोजी आंबेडकरांनी सयाजी बागेमध्ये आपल्या तत्कालीन दबलेल्या-पिचलेल्या अस्पृश्य समाजाला जातीयतेतून बाहेर काढण्यासाठी आपले जीवन समर्पित करण्याचा संकल्प केला होता. आंबेडकरांनी संकल्प केलेल्या सयाजी बागेतील त्या जागेला १४ एप्रिल २००६ रोजी ‘संकल्प भूमी’ असे नाव देण्यात आले.

गुजरात सरकारद्वारे तेथे आंबेडकरांचे एक भव्य स्मारक निर्माण करण्यात आले आहे. संकल्प भूमी हे गुजरात मधील एक प्रमुख बौद्ध व अनुसूचित जातींचे तीर्थस्थळ म्हणून विकसित झाले असून येथे लोक बौद्ध धम्माची दीक्षा घेण्यासाठी येत असतात. इतिहास वाचला तर इतिहास घडवित येतो. म्हणूनच हे वाचा. सयाजी महाराजांच्या वडोदरा संस्थानाकडून मिळालेल्या शिष्यवृत्तीमुळे इ.स.१९१३ मध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अमेरिकेतील कोलंबिया विद्यापीठात शिक्षणासाठी जाऊ शकले होते. या दोघांमधील करार असा होता की, आंबेडकरांना शिष्यवृत्तीच्या बदल्यात वडोदरा संस्थानामध्ये काही काळ काम करावे लागणार. या करारा अंतर्गत, सप्टेंबर १९१७ मध्ये आंबेडकर आपल्या थोरल्या भावासह वडोदरा येथे पोहोचले. त्यांना रेल्वे स्थानकावरून आणण्याचा आदेश सयाजीरावांनी दिला होता, परंतु एका अस्पृश्याला आणण्यासाठी कुणीही तयार झाले नाही, त्यामुळे आंबेडकरांना स्वतःच व्यवस्था करून पोहोचावे लागले. त्यांना आपल्या जेवणाची व राहण्याची व्यवस्था स्वतः करावी लागणार होती, त्यासाठी ते जागा शोधत होते, परंतु त्यांच्या वडोदऱ्यात पोहोचण्यापूर्वीच बॉम्बेवरून एक महार युवक वडोदरा संस्थानात नौकरीसाठी येत असल्याची बातमी पसरली होती. त्यामुळे त्यांच्या ‘अस्पृश्य’ जातीची माहिती झाल्यामुळे कोणीही हिंदू आणि अहिंदू लोक त्यांना जेवण व राहण्यासाठी जागा देण्यासाठी तयार झाले नाही. शेवटी, त्यांना नाव बदलून व अधिकचे भाडे देऊन एका पारसी धर्मशाळेत राहण्यासाठी जागा मिळाली
सयाजीराव गायकवाड यांना आंबेडकरांना अर्थमंत्री बनवण्याची इच्छा होती. पण अनुभव नसल्यामुळे आंबेडकरांनी संस्थानाच्या सचिव पदाचा स्वीकार केला. सचिवालयात आंबेडकरांना अस्पृश्य असल्यामुळे खूप अपमानित व्हावे लागले, त्यांना तेथील पाणी सुद्धा पिण्यासाठी मिळत नव्हते. कर्मचारी-चपराशी हे दुरूनच आंबेडकरांकडे फाईल्स फेकत असत, त्यांच्या येण्याच्या व जाण्याच्या पूर्वी फरशीवर पसरलेल्या चटया हटवल्या जात होत्या, अशाप्रकारच्या अमानवीय व्यवहारांच्या नंतरही ते आपले अर्धवट राहिलेले शिक्षण पूर्ण करण्यासाठी धडपड करीत राहिले. परंतु जेव्हा तेथे रिकाम्या वेळेत दुसरा किंवा अन्य कोणी हजर नसेल, तेव्हाच आंबेडकरांना अभ्यासासाठी ग्रंथालयात जाण्याची परवानगी मिळे. तेथे जातीयता अधिकच तीव्र असल्याने, त्यांना असेच वाईट व्यवहार सहन करावे लागले. यानंतर डॉ. आंबेडकर राहत असलेल्या ठिकाणी एक घटना घडली, पारशांना आणि हिंदूंना कळले की पारशांच्या हॉटेलमध्ये रहाणारी व्यक्ती ही अस्पृश्य (अनुसूचित जाती) आहे. रात्रीच्या वेळी तेव्हा क्रोधित झालेल्या पारसी व हिंदू लोकांचा समूह लाठ्या-काठ्या घेऊन हॉटेलच्या बाहेर जमला आणि हॉटेलमधून डॉ. आंबेडकरांना बाहेर काढण्यासाठीची मागणी करू लागला. त्यांनी डॉ. आंबेडकरांना विचारले की, तू कोण आहेस? त्यावर डॉ. आंबेडकर म्हणाले, मी एक हिंदू आहे. त्या लोकांपैकी एक जण म्हणाला की, मला माहिती आहे की तू एक अस्पृश्य आहेस आणि तू आमचे अथितिगृह बाटवले (अपवित्र केले) आहे! तू येथून आत्ताच चालता हो! डॉ. आंबेडकर म्हणाले की, आत्ता रात्रीची वेळ आहे, त्यामुळे मी सकाळी येथून निघून जाईन. मला केवळ आठ तासांची अधिक सवलत मला द्यावी, अशा प्रकारची विनंती डॉ. आंबेडकरांनी त्या लोकांना केली. परंतु त्या लोकांनी त्यांचे काहीही न ऐकता त्यांचे सामान बाहेर फेकून दिले. अखेरीस डॉ. आंबेडकरांना अपमानित होऊन रात्रीच्या वेळीच ते हॉटेल सोडून जावे लागले. त्यांना राहण्यासाठी इतर कोणी हिंदू किंवा मुसलमान आदींनी सुद्धा जागा दिली नाही. त्यांना रात्री राहण्यासाठी कोणतीही जागा नव्हती. त्यामुळे त्यांनी त्या रात्री जवळच्या एका उद्यानामधील (सध्या सजायी उद्यान) एक वडाच्या झाडाखाली दुःखी मनाने रात्र काढली. पण ही रात्र डॉ. आंबेडकरांच्या आयुष्यातील एक सर्वात महत्त्वाची रात्र होती. त्यांनी असा विचार केला की जेव्हा माझ्यासारख्या परदेशातून शिकून आलेल्या विद्वान व्यक्तीसोबत हिंदू अशा प्रकारे वागतात, तर ते माझ्या (अस्पृश्य) समाजातील अशिक्षित आणि गरीब लोकांशी कसे वागत असतील? तेव्हा त्यांनी त्या झाडाखाली संकल्प केला की ‘मी माझे संपूर्ण आयुष्य या वंचित आणि उपेक्षित समाजाच्या लोकांच्या जीवनात सुधारणा करण्यासाठी व्यतीत करेन; त्यांना त्यांचे मानवी हक्क मिळवून देईन.’ डॉ. आंबेडकर आठ तास या उद्यानात होते व दुसऱ्या दिवशी सकाळी परत मुंबईला निघून गेले. वडोदराच्या ज्या सयाजी पार्कमध्ये डॉ. बाबासाहेबांनी हा संकल्प केला होता, त्या जागेच्या ठिकाणी १४ एप्रिल २००६ रोजी एक चौथरा बांधून त्याचे ‘संकल्प भूमी’ असे नामकरण केले गेले. दरवर्षी येथे देशभरातून लक्षावधी आंबेडकरवादी लोक एकत्र येऊन डॉ. आंबेडकरांच्या त्या संकल्पाने पुनरउच्चारण करून आंबेडकरांना अभिवादन करीत असतात. गुजरात सरकारने येथे आंबेडकरांचे एक भव्य स्मारक उभारण्याचे कार्य हाती घेतले आहे असे विमल भाई मकवाना वडोदरा (गुजरात) यांनी सांगितले. वडोदरा संकल्प भूमी वरील व्यवस्था व कार्यक्रमाच्या अधिक माहिती करिता धम्म उपासक आयु. विमलजी मकवाणा वडोदरा 9426590249, यांच्याशी संपर्क करावा.●●

सागर रामभाऊ तायडे
9920403859

24 September 2026 page 03_Layout 1 23-09-2026 05:45 PM Page 1

जिथे लाखोंनी धम्म स्वीकारला; त्याच भूमीच्या संवर्धनासाठी आजचा आंबेडकरी एल्गार

दीक्षाभूमी म्हणजे केवळ एक वास्तू नाही. ती इतिहासाची जिवंत साक्ष, सामाजिक क्रांतीची भूमी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचारांची स्मृती आणि लाखो आंबेडकरी जनतेच्या अस्मितेचे प्रतिक आहे. त्यामुळे चंद्रपूरच्या दीक्षाभूमीचा प्रश्न हा केवळ बांधकाम, आराखडा किंवा विकासकामांचा प्रश्न नसून इतिहासाच्या जतनाचा, धम्माच्या पावित्र्याचा आणि सामाजिक मालकीच्या भावनेचा प्रश्न बनतो.

१६ ऑक्टोबर १९५६ हा चंद्रपूरच्या इतिहासातील सुवर्णाक्षरांनी लिहावा असा दिवस. नागपूरच्या धम्मदीक्षेनंतर अवघ्या दोन दिवसांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर चंद्रपुरात आले आणि त्यांच्या उपस्थितीत या भूमीवर लाखोंचा जनसागर जमला. विविध ऐतिहासिक संदर्भांमध्ये या धम्मदीक्षा सोहळ्यात तीन लाखांहून अधिक अनुयायांनी बौद्ध धम्म स्वीकारल्याचा उल्लेख आढळतो. या भूमीवर डॉ. बाबासाहेबांनी केवळ धर्मपरिवर्तनाचा विधी केला नाही, तर अन्यायकारक सामाजिक व्यवस्थेला नाकारून समता, स्वाभिमान आणि मानवतेवर आधारित जीवन जगण्याचा मार्ग दाखविला. म्हणूनच चंद्रपूरची दीक्षाभूमी ही केवळ चंद्रपूरची नसून महाराष्ट्राच्या आणि भारताच्या सामाजिक परिवर्तनाच्या इतिहासातील महत्त्वाची स्मृतीभूमी आहे. मात्र ज्या भूमीने लाखो लोकांच्या जीवनाला दिशा दिली, त्या भूमीची गेल्या अनेक दशकांपासून अशी अवस्था का, हा प्रश्न आज समाजासमोर उभा आहे. आंदोलनकर्त्यांच्या मते, तब्बल ३५ वर्षांपासून दीक्षाभूमीच्या विकासाचा प्रश्न अपेक्षित स्वरूपात मार्गी लागलेला नाही. वर्षानुवर्षे विकासाच्या आश्वासनांमध्ये आणि आराखड्यांच्या चर्चेत हा प्रश्न अडकून राहिल्याचा त्यांचा आक्षेप आहे. काळ आणि पिढ्या बदलल्या; मात्र दीक्षाभूमीच्या सर्वांगीण विकासाचा प्रश्न अद्यापही अस्वस्थता निर्माण करीत आहे. आता शासनाने दीक्षाभूमीच्या विकासासाठी ५६.९० कोटींच्या निधीला प्रशासकीय मान्यता दिल्याने विकासाची आशा निर्माण झाली आहे. मात्र विकासाच्या नावाखाली ऐतिहासिक मूळ आराखड्याशी तडजोड होऊ नये, अशी आंदोलनकर्त्यांची प्रमुख भूमिका आहे. तत्कालीन आर्किटेक्ट मा. शिवदास यांनी तयार केलेल्या आणि २८ फेब्रुवारी १९८८ रोजी मंजूर झालेल्या आराखड्याच्या आधारे विकास व्हावा, अशी मागणी करण्यात आली आहे. प्रश्न केवळ किती कोटी रुपये खर्च होणार याचा नसून त्या निधीतून कोणता इतिहास उभा राहणार, हा आहे. मूळ आराखडा, त्याची कागदपत्रे, मंजुरी आणि त्यानंतर झालेल्या बदलांची पारदर्शकपणे तपासणी व्हावी, अशीही मागणी पुढे आली आहे. याचबरोबर आंदोलनातून दीक्षाभूमीच्या व्यवस्थापनातील प्रतिनिधित्वाचा मुद्दाही पुढे आला आहे. आंदोलनकर्त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मेमोरियल सोसायटीच्या व्यवस्थापनात एकाच कुटुंबातील व्यक्तींचे वर्चस्व असल्याचा आक्षेप घेतला आहे. त्यांच्या मते, एवढ्या व्यापक समाजाच्या श्रद्धेशी आणि ऐतिहासिक वारशाशी संबंधित संस्थेच्या व्यवस्थापनात विविध बौद्ध विहार, सामाजिक संघटना आणि समाजातील प्रतिनिधींना स्थान मिळणे आवश्यक आहे. हा मुद्दा व्यक्तीविरोधाचा नसून व्यवस्थेच्या पारदर्शकतेचा म्हणून पाहिला जावा, अशी भूमिका आहे. समाजाला हिशेब, निर्णयप्रक्रियेत सहभाग आणि आपल्या ऐतिहासिक वारशाबाबत मत मांडण्याचा अधिकार हवा, या भावनेतून आजचा आक्रोश पुढे आला आहे. दीक्षाभूमी परिसरात नवीन बांधकामांना प्रतिबंध करावा, व्यावसायिक अथवा राजकीय कार्यक्रमांसाठी परिसराचा वापर करू नये, धम्मचक्र प्रवर्तन दिनाच्या काळातील स्टॉल्ससाठी स्पष्ट धोरण असावे, अशा मागण्याही आंदोलनकर्त्यांनी केल्या आहेत. तसेच किमान तीन स्वतंत्र तज्ज्ञ संस्थांमार्फत स्ट्रक्चरल ऑडिट करून त्याचा अहवाल सार्वजनिक करण्याची मागणी करण्यात आली आहे. श्रद्धेच्या वास्तूला भावनिक संरक्षणासोबतच भौतिक सुरक्षिततेचीही काळजी आवश्यक असल्याने तज्ज्ञांच्या अहवालातून वास्तूची स्थिती स्पष्ट होऊन भविष्यातील संवर्धनाची दिशा ठरू शकते. या आंदोलनातील महत्त्वाचे चित्र म्हणजे नव्या पिढीचा सहभाग. सोशल मीडियावर सक्रिय, प्रश्न विचारणारी आणि माहिती तपासणारी आंबेडकरी जेन-झी आपल्या ऐतिहासिक वारशाच्या प्रश्नासाठी रस्त्यावर उतरली आहे. ही केवळ गर्दी नसून वैचारिक वारशाशी नव्या पिढीची जोड आहे. डॉ. बाबासाहेबांचा वारसा केवळ पुतळ्यांमध्ये जिवंत राहत नाही; तो प्रश्न विचारण्यात, अन्यायाला विरोध करण्यात आणि समता, स्वातंत्र्य, बंधुता व न्यायाच्या मूल्यांसाठी उभे राहण्यात जिवंत राहतो. त्यामुळे दीक्षाभूमीच्या प्रश्नावर युवकांनी घेतलेला पुढाकार हा एका वास्तूच्या विकासापुरता मर्यादित न राहता इतिहासाशी संवाद साधण्याचा प्रयत्न ठरतो. १९५६ मध्ये डॉ. बाबासाहेबांनी या भूमीवर लाखो लोकांना धम्माचा मार्ग दाखविला. आज सात दशकांनंतर त्याच भूमीवर त्यांचा वैचारिक वारसा जपण्यासाठी नवी पिढी प्रश्न विचारत आहे. तेव्हा हातात धम्माचा संदेश होता; आज हातात संविधानिक मार्गाचा आग्रह आहे. तेव्हा सामाजिक मुक्तीची हाक होती; आज ऐतिहासिक वारशाच्या मुक्तीची मागणी आहे. या आंदोलनाला भारतीय बौद्ध महासभा आणि समता सैनिक दलासह विविध सामाजिक व आंबेडकरी संघटनांचा पाठिंबा मिळाल्याचे आंदोलनकर्त्यांनी सांगितले आहे. त्यामुळे चंद्रपूरच्या दीक्षाभूमीचा प्रश्न आता केवळ स्थानिक पातळीवर मर्यादित न राहता व्यापक सामाजिक चर्चेचा विषय बनत आहे. मात्र या संघर्षाचा पुढचा टप्पा अधिक महत्त्वाचा आहे. आंदोलनानंतर संवाद होईल का? मूळ आराखड्याची कागदपत्रे सार्वजनिक होतील का? स्ट्रक्चरल ऑडिट होईल का? व्यवस्थापनात व्यापक समाजाचा सहभाग वाढेल का? ३५ वर्षांपासून प्रलंबित असलेल्या प्रश्नांना ठोस दिशा मिळेल का? या प्रश्नांची उत्तरे आता प्रशासन आणि संबंधित व्यवस्थापनाकडून अपेक्षित आहेत. दीक्षाभूमीला भव्य बनविणे महत्त्वाचे आहे; पण त्याहून महत्त्वाचे आहे तिला तिच्या इतिहासाशी प्रामाणिक ठेवणे. विकास हवा, पण इतिहास पुसून नव्हे. आधुनिक सुविधा हव्यात, पण पावित्र्य आणि वास्तुशैलीची किंमत मोजून नव्हे. व्यवस्थापन हवे, पण समाजाच्या सहभागाशिवाय नव्हे. कारण १६ ऑक्टोबर १९५६ रोजी या भूमीवर झालेली धम्मक्रांती केवळ भूतकाळातील घटना नाही; ती आजही समतेचा प्रश्न विचारते आणि स्वाभिमानाची भाषा बोलते. म्हणूनच ३५ वर्षांच्या प्रश्नांनंतर आज चंद्रपूरच्या दीक्षाभूमीतून पुन्हा एकदा आवाज उठला आहे. ही भूमी आमच्या इतिहासाची आहे; तिचा वारसा पारदर्शकतेने, संवेदनशीलतेने आणि पुढच्या पिढ्यांसाठी जपला गेला पाहिजे. हा आक्रोश एखाद्या व्यक्तीविरोधात नसून व्यवस्थेतील उत्तरदायित्वासाठी आहे. हा संघर्ष केवळ एका आराखड्यासाठी नसून इतिहासाच्या अस्सलपणासाठी आहे. आणि ही चळवळ केवळ आजच्या पिढीसाठी नसून उद्याच्या पिढीला आपण कोणता वारसा देणार आहोत, या मूलभूत प्रश्नासाठी आहे. दीक्षाभूमी वाचवणे म्हणजे केवळ एक वास्तू वाचवणे नव्हे; तर समता, स्वाभिमान आणि धम्मक्रांतीची स्मृती जिवंत ठेवणे होय.●●

–प्रा. करण मेश्राम

सत्यशोधक समाज
समतेच्या सामाजिक क्रांतीची वाटचाल

२४ सप्टेंबर हा महाराष्ट्राच्या सामाजिक परिवर्तनाच्या इतिहासातील अत्यंत महत्त्वाचा दिवस आहे. याच दिवशी १८७३ मध्ये महात्मा ज्योतिराव फुले यांनी पुणे येथे सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली. एकोणिसाव्या शतकातील भारतीय समाजव्यवस्थेत जातिभेद, अस्पृश्यता, स्त्रीदास्य, अज्ञान, धार्मिक कर्मकांड, सामाजिक विषमता आणि आर्थिक शोषण यांचे खोलवर रुजलेले स्वरूप पाहता सत्यशोधक समाजाची स्थापना ही केवळ एका संस्थेची निर्मिती नव्हती, तर प्रस्थापित सामाजिक व्यवस्थेला विचारांच्या पातळीवर दिलेले मूलभूत आव्हान होते.

जन्माच्या आधारावर माणसामाणसांत श्रेष्ठ-कनिष्ठता निर्माण करणाऱ्या व्यवस्थेऐवजी मानवतेवर, समतेवर, विवेकावर आणि शिक्षणावर आधारित समाज निर्माण करण्याचा प्रयत्न या चळवळीमागे होता. महाराष्ट्राच्या सामाजिक इतिहासात सत्यशोधक समाजाने निर्माण केलेली वैचारिक परंपरा पुढील अनेक सामाजिक चळवळींना प्रेरणा देणारी ठरली. महाराष्ट्राच्या गॅझेटियरमध्येही सत्यशोधक समाजाच्या स्थापनेचा संबंध ज्योतिराव फुले यांच्याशी जोडला असून, या चळवळीने सामाजिक आणि धार्मिक क्षेत्रातील पुरोहितसत्तेच्या प्रभावाला आव्हान दिल्याचे नमूद केले आहे. सत्यशोधक समाजाची स्थापना त्या काळातील जन्माधिष्ठित जातिभेद, शिक्षणातील विषमता, स्त्रियांची दुर्दशा आणि सामाजिक बहिष्काराच्या पार्श्वभूमीवर झाली. ज्योतिराव फुले यांनी या विषमतेच्या मुळाशी असलेल्या ज्ञानावरील मक्तेदारीला प्रश्न विचारला. शिक्षण हे सामाजिक मुक्तीचे साधन आहे, या भूमिकेतून त्यांनी सावित्रीबाई फुले यांच्या सहकार्याने मुलींसाठी शाळा सुरू केली. वंचित आणि तथाकथित अस्पृश्य समाजातील मुला-मुलींनाही शिक्षणाची दारे खुली करण्याचा प्रयत्न केला. स्त्रीशिक्षण, विधवा आणि वंचित स्त्रियांसाठी कार्य यामुळे फुले दाम्पत्याचा सामाजिक परिवर्तनाचा दृष्टिकोन व्यापक झाला. ‘सत्यशोधक समाज’ या नावातच त्याची वैचारिक दिशा स्पष्ट होते. परंपरा केवळ परंपरा म्हणून स्वीकारण्याऐवजी तिची चिकित्सा करणे, प्रत्येक व्यक्तीच्या माणूसपणाला प्रतिष्ठा देणे आणि जन्मावर आधारित श्रेष्ठ-कनिष्ठतेला नकार देणे हा या विचाराचा गाभा होता. धार्मिक कर्मकांड आणि पुरोहितांच्या मध्यस्थीमुळे सामान्य समाजावर निर्माण होणारे आर्थिक-सामाजिक अवलंबित्व कमी करण्यासाठी सत्यशोधक विवाहासारख्या पर्यायी पद्धती विकसित करण्यात आल्या. साधेपणा, समता आणि विवेक यांना सामाजिक व्यवहारात स्थान देण्याचा प्रयत्न झाला. फुले यांच्या विचारांत सामाजिक विषमतेबरोबर आर्थिक शोषणाचाही विचार होता. शेतकऱ्याचा आसूड या ग्रंथातून त्यांनी शेतकरी, सावकारी, महसूल व्यवस्था आणि ग्रामीण शोषणाचे प्रश्न मांडले. श्रमाला प्रतिष्ठा आणि बहुजन समाजाला आत्मसन्मान मिळावा, शिक्षणाचा अधिकार मिळावा आणि सामाजिक निर्णयप्रक्रियेत सहभाग मिळावा, हा त्यांच्या कार्याचा महत्त्वाचा भाग होता. सत्यशोधक परंपरेचा प्रभाव पुढे राजर्षी शाहू महाराजांच्या सामाजिक धोरणांमध्ये आणि महाराष्ट्रातील बहुजन व ब्राह्मणेतर चळवळींमध्ये दिसून आला. शिक्षण, सामाजिक समता आणि वंचित घटकांचे प्रतिनिधित्व हे प्रश्न पुढील सामाजिक न्यायाच्या चळवळींच्या केंद्रस्थानी आले. या अर्थाने सत्यशोधक समाजाचे महत्त्व एका संस्थेपुरते किंवा एका कालखंडापुरते मर्यादित राहत नाही. आज संविधानाने समानता, स्वातंत्र्य, बंधुता आणि न्याय ही मूल्ये स्वीकारली आहेत. अस्पृश्यता कायद्याने निषिद्ध आहे आणि शिक्षण व प्रतिनिधित्वासाठी विविध संवैधानिक तरतुदी आहेत. तरी जातीय पूर्वग्रह, सामाजिक भेदभाव, स्त्री-पुरुष विषमता, आर्थिक व शैक्षणिक संधीतील तफावत आणि सामाजिक बहिष्करण यांसारखी आव्हाने पूर्णपणे संपलेली नाहीत. त्यामुळे सत्यशोधक विचार आजही सामाजिक वास्तवाचे चिकित्सक परीक्षण करण्याची प्रेरणा देतो. डिजिटल युगात सत्यशोधनाचे स्वरूपही बदलले आहे. सामाजिक माध्यमांवरील अफवा, अपप्रचार, अर्धसत्ये आणि पूर्वग्रहदूषित माहितीच्या काळात पुरावा तपासणे, प्रश्न विचारणे आणि विवेकाधिष्ठित निर्णय घेणे आवश्यक झाले आहे. फुले यांनी शिक्षणाला दिलेले महत्त्व आज या संदर्भात अधिक अर्थपूर्ण ठरते. शिक्षण म्हणजे केवळ पदवी किंवा रोजगार नव्हे; तर अन्याय ओळखण्याची, विचार करण्याची आणि सामाजिक प्रश्नांवर स्वतंत्र भूमिका विकसित करण्याची क्षमता होय. सत्यशोधक समाजाच्या वारशाचा अर्थ केवळ स्मरण किंवा गौरवगाथा नसून आत्मपरीक्षण आहे. आज कोणाला शिक्षण आणि संधींपासून वंचित राहावे लागते, सामाजिक प्रतिष्ठेचे निकष अजूनही जन्म किंवा जातीनुसार ठरतात का, महिलांना समान संधी मिळतात का आणि ज्ञान व तंत्रज्ञानाचा लाभ सर्वांपर्यंत पोहोचतो का, हे प्रश्न विचारणे हीच आधुनिक सत्यशोधक वृत्ती आहे. १८७३ मध्ये ज्योतिराव फुले यांनी सत्यशोधक समाजाची स्थापना केली तेव्हा त्यांनी सामाजिक परिवर्तनासाठी सत्य, विवेक, शिक्षण आणि समतेचा मार्ग स्वीकारला. त्या काळातील परिस्थिती आणि आजचे सामाजिक वास्तव यांत मोठा फरक असला तरी मानवी प्रतिष्ठा, समानता आणि न्याय यांची आवश्यकता कायम आहे. म्हणून सत्यशोधक समाजाचा वारसा जपणे म्हणजे केवळ भूतकाळाचा गौरव करणे नव्हे, तर वर्तमानातील विषमता ओळखून तिच्यावर चिकित्सक विचार करणे आणि अधिक समताधिष्ठित समाजाच्या निर्मितीसाठी प्रयत्न करणे होय. सत्याचा शोध हा एखाद्या एका दिवसापुरता मर्यादित नसतो; तो सतत चालणारी सामाजिक आणि बौद्धिक प्रक्रिया आहे. २४ सप्टेंबरचा सत्यशोधक समाज वर्धापनदिन म्हणूनच प्रत्येकाला प्रश्न विचारण्याची, विवेक जागवण्याची आणि माणसामाणसांतील भेद कमी करून समतेचा समाज घडवण्याची प्रेरणा देणारा दिवस ठरतो. महात्मा ज्योतिराव फुले यांच्या सत्यशोधक विचारांचा खरा सन्मान त्यांच्या प्रतिमेला अभिवादन करण्यात नसून शिक्षण, समता, बंधुता, स्त्रीसन्मान आणि सामाजिक न्याय या मूल्यांना आपल्या दैनंदिन जीवनात प्रत्यक्ष स्थान देण्यात आहे.●●

डॉ. राजेंद्र बगाटे
मो. 9960103582

जयंती 2
आरक्षण या विषयावर एक प्रशिक्षण शिबिर

जयंती 2 बघितला...आणि यातील गोष्टी reel लाईफ पेक्षा real life च्या वाटल्या. आरक्षण प्रश्नावर नेहमीच SC म्हणून आपला इतर मागासवर्गीय आरक्षण घेणाऱ्या OBC जातीतील अविवेकी आणि EWS आरक्षण घेणाऱ्या ढेरपोट्याशी वाद होत आलेले आहेत. आम्ही कॉलेजात शिकताना अशा अनेक टोमण्यांना सामोरे गेलेलो. कुणी म्हणायचे तुमच्या लोकांना अगदी कमी फीस लागते. आम्हाला खूप फिस लागते.

मी त्याला उत्तर दिले, आम्हाला फीस माफ नाही, तुमच्याएवढी आमची पण फी आहे. आमची फी फक्त सरकार भरते. पण तुम्ही तर सरकारमध्येच आहात. त्यांना सांगा तुमची पण फी भरायला. त्यांना सांगा सरसकट KG to PG मोफत शिक्षणाचा कायदा पास करायला. प्रश्नच मिटेल. आम्ही तुमच्यासोबत तुमची फी माफ करण्याच्या आंदोलनात सामील होऊ. मग ते गप्प बसायचे. मग म्हणायचे हे राजकारणीच नालायक आहेत. भ्रष्टाचारी आहेत. पण त्यातील कुणीच लढण्याची भाषा करत नव्हते. अशा लोकांना आमच्यासारखे नेहमीच सडेतोड उत्तर देतात. परंतु मोठ्या संख्येतील SC वर्ग त्याला उत्तर देऊ शकत नाही. हा फक्त सवलत घेतो, पण चळवळ समजून घेत नाही. परिणामी आपण सवलतीवर शाळेत ॲडमिशन मिळवली किंवा नोकरी लागली, या complex मध्ये जातो. अशा अअभ्यासी म्हणजे अज्ञानी (liturate but not intellectuals) लोकांनी ही फिल्म बघणे गरजेचे आहे, तरच ते आपल्या सहित समाजाचा com-plex दूर करू शकतील. जयंती 2 मध्ये खरेतर जयंती दाखवायलाच पाहिजे होती. पण जयंती 1 मध्ये मांडलेला मुद्दा म्हणजे जयंती फक्त फोटो किंवा पुतळ्याची करायची नाही तर विचाराचा वारसा पुढे न्यायचा असतो. हा मुद्दा रेखाटलेला आहे. कुणीतरी लिहिले की हा sequel असला तरी मागील स्टोरीशी या स्टोरीचा काही संबंध नाही. पण हा स्टोरीचा sequel नसून विचाराचा sequel आहे. जयंती 2 ने सर्वात महत्वाचे म्हणजे पुण्यात भाषा शुद्धतेची ऐशी तैशी केली. संत्याने बोललेली मराठी आणि पायलने बोललेली मराठी यात फरक आहे. या दोघांच्या मराठीने सदाशिव पेठीय मराठीला श्रद्धांजली देऊन आम्ही आमची बोली बोलू असा रगड दम भरलाय, भाषा कोणतीच शुद्ध नसते. सर्व भाषा समान असतात. चित्रपटाचा प्लॉट हा चित्रपटाची जान असतो. जयंती 2 चे लोकेशन, त्यातील बारकावे, प्रत्येक लोकेशनला बॅकग्राऊंड, भिंतीवरील फोटो, प्रिन्सिपलची केबिन कॅन्टीनचा माहोल, पायलचे आदिवासी, गाव, घर आणि रस्ता, तनुजाचे घर हे सर्व आर्ट direction चे कौशल्य आणि डायरेक्टर चे vision स्पष्ट करणारे आहे. कथानक हे अतिशय साधे परंतु प्रभावीपणे मांडले. पायल भित्री नाही तर बिरसाची वारस वाटली. अन्याय निमूट सहन न करणे आणि लढणे यावरून ती आंबेडकरांची लेक वाटली. पायलने पहिल्या सीटवरून दिलेली चपराक बरोबर मनुवाद्याच्या गालावर लागली आणि तिचे पाचही बोट गालावर उमटली. चव्हाण गुरूजीचा खोटारडेपणा, PT च्या सरांचे हर्डल रेसचे उदाहरण, संत्याच्या भाकरी वाटपाचा प्रयोग, पायलने राजकुमारी भात प्रजातीचा शोध, संत्याने मनोहरचे घेतलेले चॅलेंज, प्रतापची मंदारला मारामारी आणि संत्याने त्याला वाचविणे आणि शेवटचा पायलच्या स्वागताचा प्रसंग हे सगळे प्रसंग प्रभावीरित्या गुंफल्या गेलेत. कलाकारांनी अभिनयाने खिळवून ठेवले. संत्या (ऋतुराज वानखेडे) आपल्या वाक्य शैलीने अभिनयात भाव खाऊन गेला. पायलने (पूजा जाधव) जिद्दी आणि कणखर मुलीची भूमिका साकारताना आपल्या अभिनयाने न्याय दिला. तनुजा (प्रियदर्शनी इंदलकर) हिने केलेला अभिनय तिला बरेच काही शिकवून गेला असेल. कारण तिच्यासाठी ही भूमिका एकप्रकारे आव्हान होती. तिने ते समर्थपणे पेलले. मनोहरपंत यांचा विलन फारच प्रभावी वाटला. त्याच्या अभिनयाने चित्रपट अधिक खुलला. प्रतापने आपला रोल अतिशय उत्कृष्टपणे निभावला. इतर पात्र माने सर, गिरिजा मॅडम, रोहिणी हट्टंगडी (प्रिन्सिपॉल), चव्हाण सर, PT शिक्षक व अनेकांनी आपल्या भूमिका छान पद्धतीने साकारल्या. चित्रपटाची गुणवत्ता, कॅमेरा, cine-matigraphy, एडिटिंग आणि इतर तांत्रिक बाबी या क्लास होत्या. चित्रपटात आलेले गीत हे या चित्रपटातील कच्ची कडी होते. आणखी चांगल्या गीतांची अपेक्षा होती. ओठावर सहज रुळावे असे बोल आणि चाल दोन्हीही नव्हत्या. एकूण चित्रपट कमाल आहे. आरक्षणावरील अनेक प्रश्नांचे उत्तर देणारा आहे. आरक्षण घेणाऱ्यापेक्षा आरक्षणाच्या विरोधकांनी सुद्धा हा चित्रपट पहावा.●●

राहुल खांडेकर
मो. 9823624143

तय काहीच नसते

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

जीवन में एक बात तो तय है, कि तय कुछ भी नहीं..” एकदा एका गावात एक वृद्ध माणूस आपल्या घराच्या ओसरीवर निवांत बसला होता. चेहऱ्यावर अनुभवाच्या सुरकुत्या होत्या आणि डोळ्यांत आयुष्याने दाखवलेल्या असंख्य ऋतूंची शांतता होती. गावातला एक तरुण त्याच्याजवळ आला आणि म्हणाला, “काका, आयुष्याचे पुढे काय होणार, हे जर आधीच कळले असते ना, तर किती बरे झाले असते!” वृद्ध हसला आणि म्हणाला, “बाळा, आयुष्याचे पुढचे पान आधीच वाचता आले असतें तर जगण्याला मजाच उरली नसती.” जरा विचार करा आपण कितीतरी गोष्टी ठरवतो. उद्या हे करायचे, पुढच्या वर्षी तिथे जायचे, अमुक व्यक्ती कायम आपल्या सोबत राहील, आपली मेहनत नक्कीच यश देईल पण आयुष्य मात्र आपल्या आराखड्यावर चालत नाही. कधी अनपेक्षित आनंद दार ठोठावतो, तर कधी कोणतीही चाहूल न देता एखादे दुःख येऊन उभे राहते. ज्याच्यावर आपण काल पूर्ण विश्वास ठेवला होता, तो आज दूर जाऊ शकतो आणि ज्याची आपण कधी कल्पनाही केली नव्हती, तो एखाद्या वळणावर आपला हात धरून उभा राहू शकतो. म्हणूनच माणसाने भविष्याची चिंता करत बसण्यापेक्षा वर्तमानाचा हात घट्ट धरून ठेवायला शिकावे. आयुष्य म्हणजे नदीसारखे आहे. तिच्या प्रत्येक वळणामागे काय आहे, हे आपल्याला माहीत नसते; पण म्हणून नदी वाहणे थांबवत नाही. आपणही वाहत राहायचे, पडायचे, उठायचे, शिकायचे आणि पुन्हा हसायचे. म्हणून लक्षात ठेवा, आयुष्यात एकच गोष्ट निश्चित आहे, काहीच निश्चित नाही. उद्या काय घेऊन येईल, हे कुणालाच ठाऊक नाही. पण आज आपल्या हातात आहे. आज कुणाच्या चेहऱ्यावर हसू आणता येत असेल, कुणाला आधार देता येत असेल, कुणावर प्रेम करता येत असेल, तर ते आजच करून घ्या. कारण आयुष्याचे खरे सौंदर्य त्याच्या अनिश्चिततेतच दडले आहे. उद्याची खात्री नसली, तरी आजचा क्षण सुंदर करण्याची संधी नक्कीच आपल्या हातात असते.●●

बहुजन सौरभ

मरणानंतरही आप्तांना जिवंत ठेवा
अस्थी विसर्जनाऐवजी झाड लावा!

आई, वडील, भाऊ, बहीण, पत्नी, मुलगा-मुलगी किंवा आपल्या प्रिय व्यक्तीच्या निधनानंतर त्यांच्या स्मृती कायम जिवंत ठेवण्याची प्रत्येकाची इच्छा असते. मग त्या स्मृती एखाद्या जिवंत झाडाच्या रूपाने जपल्या तर? ही कल्पना केवळ भावनिक समाधान देणारी नाही, तर पर्यावरणाच्या दृष्टीनेही अत्यंत उपयुक्त ठरू शकते. तुकाराम मुंडे यांनी आपल्या आईच्या अस्थींचे पारंपरिक पद्धतीने विसर्जन न करता त्या अस्थींचा उपयोग करून झाड लावल्याचा उल्लेख केला जातो. त्या झाडाच्या वाढीसोबत आपल्या प्रिय व्यक्तीच्या स्मृतीही जिवंत राहतील, अशी ही भावनिक आणि पर्यावरणपूरक संकल्पना आहे. आपल्या समाजात अस्थी विसर्जनाची परंपरा आहे. मात्र नदीमध्ये केवळ अस्थीच विसर्जित केल्या जात नाहीत. त्यासोबत फुले, अगरबत्ती, मेणबत्त्या, भात, दही, राख, कापड किंवा इतर साहित्यही नदीत टाकले जाते. त्यामुळे नदीचे प्रदूषण वाढते. जलप्रदूषणामुळे पर्यावरणाचे नुकसान होण्याबरोबरच मानवी आरोग्यावरही विपरीत परिणाम होण्याची शक्यता असते. म्हणून आता पारंपरिक पद्धतीसोबत पर्यावरणपूरक पर्यायांचाही विचार करण्याची गरज आहे. आपल्या प्रिय व्यक्तीच्या स्मरणार्थ त्यांच्या अस्थींच्या माध्यमातून एखादे झाड लावून त्याची नियमित जोपासना केली, तर त्या झाडात त्यांच्या आठवणी जिवंत राहतील. प्रत्येकवर्षी त्या झाडाची वाढ पाहताना आपल्या आप्ताची आठवणही कायम राहील. ही पद्धत व्यापक झाली तर नदीप्रदूषण कमी करण्यास मदत होईल आणि ‘झाडे लावा, पाणी जिरवा’ या पर्यावरणपूरक उपक्रमालाही चालना मिळेल. आपल्या आप्तांच्या स्मृती केवळ नदीत विसर्जित करू नका; त्या हिरवाईच्या रूपाने जिवंत ठेवा. अस्थी विसर्जनाऐवजी स्मृतींचे झाड लावा आणि त्याची आयुष्यभर जोपासना करा.●●

दीपक मेंढे
मो. ९२२६११६९०९

धर्मनिरपेक्षता व सर्वधर्म समभाव म्हणजे काय?

आपल्या भारतीय संविधानाच्या सरनाम्यात धर्मनिरपेक्षता हा शब्द समाविष्ट करून भारताच्या अखंडतेला एकसंघतेचा संदेश दिला. खरेतर धर्मनिरपेक्षता व समाजवादी हे शब्द सरनाम्यात ४२ व्या घटना दुरूस्तीने समाविष्ट केले आणि या घटना दुरुस्तीने विविध धर्म, पंथ व संप्रदायाने नटलेल्या भारतासारख्या खंडप्राय देशाला अधिक मजबूत केले. तसेच या शब्दानी कोणालाही आपले मत दुसऱ्यावर लादण्याचा व आपल्याच विचारांची हुकूमत गाजवण्याचे स्वातंत्र्य दिले नाही.

मग भारतीय संविधानाने याच सरनाम्यात आचार, विचार व बोलण्याचे दिलेले स्वातंत्र्य याला काय म्हणायचे? किंवा या स्वातंत्र्याचा व धर्मनिरपेक्षता या शब्दांचा मेळ कसा बसवायचा? हा प्रश्न अनेकांना पडतो व यामुळेच बुद्धीचा व आपल्या वर्तनाचा गोंधळ उडतो. याचे कारण म्हणजे आपल्या भारतीय अभ्यासक्रमात मूळातून नागरिकशास्त्र शिकवण्याची पद्धत नसल्याने व जे शिकवले जाते ते फक्त वीस मार्कांचेच असल्याने ८०टक्के भारतीय नागरिक यापासून कायमस्वरूपी अज्ञानी रहातो. त्यामुळे त्याच्याकडून चूका या होणारच यात कोणताही संशय नाही. नेमकी तिच गफलत जीवन जगताना भारतीय माणसाची होते आहे. यासाठी आपल्याला प्रथम धर्मनिरपेक्षता या शब्दाचा मुळातून व त्याच्या मूळात खोलवर जाऊन विचार प्रथमतः करावा लागेल. धर्मनिरपेक्षता हा शब्द धर्म + निरपेक्ष असा मिळून जोड शब्द तयार झालेला आहे. याचा अर्थ असा की, संविधान आपल्याला आपल्या धर्माप्रमाणे वागण्याचे, त्याची उपासना करण्याचे स्वातंत्र्य प्रथमतः देते. पण इतर धर्माची घृणा, द्वेष, मत्सर, तिरस्कार किंवा धार्मिक जहरी टीका करण्याचे बंधन घालते. म्हणजेच थोडक्यात इथे धार्मिक स्वातंत्र्य आहे पण धार्मिक स्वैराचाराला बंधन आहे. तसेच स्वातंत्र्य म्हणजे स्वैराचार नव्हे हे आपण प्रथम समजून घेतले पाहिजे. मग एका धर्माच्या उपासकाने इतर धर्माची उपासना करावी का? हा सर्वात मोठा प्रश्न तयार होतो. तर त्याचे उत्तर संविधान होकारार्थी देते व त्याच्या स्वातंत्र्याचे संरक्षण करते. पण कधी जर त्या उपासकाच्या इतर धर्माच्या उपासनेने त्याच्या धर्माच्या उपासना पद्धतीला धक्का लागत नसेल किंवा गंडांतर येत नसेल किंवा याहिपेक्षा त्याच्या स्वतःच्याच या इतर धर्माच्या उपासना पद्धतीने त्याच्या स्वतःच्याच धर्मनियमांच्या तत्वांची पायमल्ली होत नसेल, तरच त्याला संविधान उपासना स्वातंत्र्य देते. याहीपेक्षा सोप्या शब्दात सांगायचे म्हणजे जर त्या व्यक्तीच्या इतर धर्माच्या उपासना पद्धतीने दोन धर्मात कलह, वाद निर्माण होत नसेल व युद्धसादृश्य परिस्थिती निर्माण होत नसेल तरच, संविधान त्याला इतर धर्माच्या उपासना पद्धतीला सहमती देते. म्हणजेच जर एखाद्याच्या उपासना पद्धतीने दोन धर्मात किंवा दोन समाजात शांततेचा व अखंडतेचा भंग होत असेल तर, त्या व्यक्तीची इतर धर्माची उपासना हि दोन समाजाला व राष्ट्रहिताल घातक असून, त्याने त्याला दिलेल्या संविधानिक स्वातंत्र्याचा दुराचार व स्वैराचार केला असा त्याचा अर्थ होतो. यासाठी संविधान प्रत्येक माणसाला बंधुभाव, समता व एकता याची शिकवण देते. म्हणजेच प्रत्येक इतर धर्माच्या व्यक्तीने इतर प्रत्येक धर्माचा आदर केला पाहिजे. म्हणजेच ज्या कोणी इतर धर्माच्या बांधवांनी इतर धर्माच्या बांधवाला आदरपूर्वक आपल्या सणाला किंवा उत्सवाला सन्मानपूर्वक बोलावले असेल किंवा आमंत्रित केले आसेल तर त्याला जाण्याचे व न जाण्याचे स्वातंत्र्य देते. पण जाणे म्हणजे पाण्यात टाकलेल्या ढेकळाप्रमाणे तेथे जाऊन विरघळून जाणे नव्हे. मग हि उपासना संविधानिक अडचण संविधान कशी पुरी करते? तसेच संविधान धर्मनिरपेक्षता व सर्वधर्मसमभाव माणणाऱ्या माणसाची कशी पूर्तता करते? याचे उत्तर म्हणजे पहिल्या प्रश्नाचे उत्तर होय. यासाठी संविधान त्याला जसे धर्म उपासना स्वातंत्र्य देते तसेच ते धर्मांतर स्वातंत्र्यही देते. म्हणजेच जर एखाद्याला आपल्याही धर्माची उपासना पद्धत आवडते व इतरही एखाद्या धर्माची उपासना पद्धत आवडते किंवा या दोन्ही उपासना पद्धतीने त्याच्या मनाला शांती व समाधान लाभते, तर त्याने या दोन्ही धर्मातील कोणत्याही, की जी उपासना पद्धत त्याला अधिक आवडते, त्या धर्मात त्याने सरळ धर्मांतर करावे व आपल्या उपासनेचा मार्ग मोकळा करावा. यामुळे कोणत्याही दोन धर्मात स्वतःच्या धर्म उपासना पद्धतीवरून वाद निर्माण होत नाही व देशाच्या अखंडतेचा व शांततेचा भंगही होत नाही. पण भारतीय धर्म तत्वांचींच पूर्वीपासून अवस्था अशी आहे की, भारतातील काही धर्म हे एकेश्वरवादी आहेत, तर काही अनेकेश्वरवादी आहेत. यामुळे पूर्ण भारतीयांच्याच उपासना पद्धतीचा भंग झालेला आहे. विशेष म्हणजे धर्म हि बाब मानवाच्या उत्कर्षासी व सम्यक कर्मासी जोडलेली असते. पण आपल्या भारतात धर्म हि बाब श्रद्धेशी, कर्मकांडाशी व आत्म्याशी जोडली गेली. ती विज्ञानासी कधी जोडलीच गेली नाही. यामुळे उपासना पद्धती अनेक देव व अनेक उपासना पद्धती झाल्या आणि याच्या विळख्यात धर्मनिरपेक्षता, सर्वधर्मसमभाव, धार्मिक बंधुभाव व राष्ट्रीय एकात्मता लोप पावत गेली. यामुळे भारतीय आपलेच संविधान समजून घेण्यातही कमी पडले. यासाठी संविधान अगोदर समजून घेणे गरजेचे आहे. म्हणजेच प्रथम भारतीय व अंतिमतःही भारतीय म्हणून आपली ओळख निर्माण करणे कोणत्या भारतीयाला जमत नसेल तर, त्याने प्रथमतः भारतीय व नंतर धर्मिय बनने तरी आवश्यक आहे. पण ज्या भारतीय नागरिकाने प्रथम क्रमांक धर्माला दिला तर त्याला देश, धर्म जसा कळणार नाही, तसेच त्याला मानव, धर्मनिरपेक्षता, सर्वधर्मसमभाव व धार्मिक बंधुता यातले काहिच कळणार नाही आणि हे न समजून घेता फक्त देवभरोसे जीवन जगणे म्हणजे जीवन नाही. कारण या प्रवृत्तीने माणूस व जनावर यात कोणताच भेद रहात नाही. यासाठी धर्मनिरपेक्षता, सर्वधर्मसमभाव व धार्मिक बंधुता समजून घेणे म्हणजे जीवन समजून घेणे होय आणि हिच भारतीयांच्या दृष्टीने आज तरी काळाची गरज आहे.●●

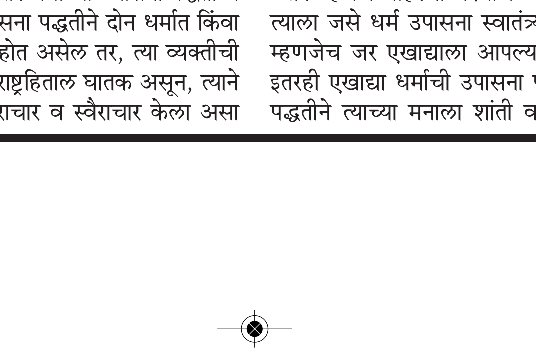

दीपक गायकवाड
मो. 97650 46493

नागपूरच्या रोहिणी पाटील रामटेके यांना इस्तंबूलमध्ये आंतरराष्ट्रीय बेंच प्रेस स्पर्धेत सुवर्णपदक

नागपूर : नागपूरच्या पॉवरलिफ्टिंगपटू रोहिणी पाटील रामटेके यांनी इस्तंबूल, तुर्किये येथे झालेल्या Women's Equipped Bench Press Championship 2026 मध्ये सुवर्णपदक पटकावत भारताचा तिरंगा अभिमानाने फडकावला. या स्पर्धेत विविध आशियाई देश व सहभागी संघ/घटकांमधील 40 लिफ्टर्सनी सहभाग घेतला होता. गृहिणी म्हणून कौटुंबिक जबाबदाऱ्या सांभाळत रोहिणी गेल्या तीन वर्षांपासून पॉवरलिफ्टिंगचा नियमित सराव करत आहेत. G99 Gym येथे त्यांनी सातत्याने सराव केला असून, व्यावसायिक प्रशिक्षणासाठी पुणे येथे जाऊनही प्रशिक्षण घेतले. त्यांच्या या प्रवासात प्रशिक्षक ज्योती भादेकर यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले. या यशासाठी रोहिणी यांनी त्यांच्या आई पुष्पमाला त्र्यंबक पाटील, पती सुहास रामटेके, भाऊ सागर पाटील, बहीण निकिता रामटेके आणि मुलगा चैतन्य रामटेके यांच्या सातत्यपूर्ण प्रेम, पाठिंबा आणि प्रोत्साहनाबद्दल कृतज्ञता व्यक्त केली. तसेच प्रशिक्षक ज्योती भादेकर, आर्यन म्हस्के, गिरीश बिंजावे आणि संपूर्ण टीमचे मार्गदर्शन व सहकार्याबद्दल आभार मानले.

रोहिणी यांच्या या आंतरराष्ट्रीय यशाला Good-Earth AgroChem Pvt. Ltd. (Good-Earth Group) यांच्या Sports CSR Programme अंतर्गत मिळालेल्या प्रायोजकत्वाचेही महत्त्वपूर्ण योगदान लाभले. भारताचे प्रतिनिधित्व करण्याच्या त्यांच्या प्रवासाला आर्थिक व आवश्यक सहकार्य दिल्याबद्दल रोहिणी आणि त्यांच्या टीमने Good-Earth Group चे मनःपूर्वक आभार मानले.

रोहिणी रामटेके यांचे हे सुवर्णयश नागपूर, महाराष्ट्र आणि संपूर्ण भारतासाठी अभिमानाचा क्षण असून, कौटुंबिक जबाबदाऱ्या सांभाळत आपल्या स्वप्नांचा पाठपुरावा करणाऱ्या असंख्य महिलांसाठी ते प्रेरणादायी ठरले आहे.

रिमझिम सरींसोबत जागल्या जुन्या आठवणी अन् सामाजिक बांधिलकी!

नागपूर : सामाजिक जनजागृती व मानवतेच्या उद्देशाने नेपाळ आपत्तीग्रस्तांना मदतीचे आवाहन व SIR जनजागृतीचा प्रभावी संदेश देत नॉर्थ नागपूर सीनियर सिटीझन फोरमतर्फे जुन्या अजरामर पावसाळी गीतांच्या सुरेल आठवणी, संविधान जागर, SIR मतदार जनजागृती आणि नेपाळमधील नैसर्गिक आपत्तीग्रस्त नागरिकांप्रती मानवतावादी संवेदना, असा अनोखा त्रिवेणी संगम साधत आयोजित 'रिमझिम आठवणींची सुरेल पावसाळी संध्या' हा कार्यक्रम उत्साहपूर्ण आणि भावनिक वातावरणात संपन्न झाला.

कार्यक्रमाची सुरुवात आतिषा अनिरुद्ध बोदेले हिने आपल्या खास शैलीतील निवेदनाने उपस्थितांचे शाब्दिक पद्धतीने स्वागत करून नेपाळमध्ये झालेल्या नैसर्गिक आपत्तीत मृत्युमुखी पडलेल्या निष्पाप नागरिकांना उपस्थित मान्यवर व रसिकांनी उभे राहून दोन मिनिटे शांतता पाळून भावपूर्ण श्रद्धांजली अर्पण केली. यावेळी आपत्तीग्रस्त नागरिकांच्या मदतीसाठी आर्थिक योगदान देण्याचे आवाहनही केले. तसेच युवा ग्रॅज्युएट फोरमचे व नागपूर पदवीधर मतदारसंघाचे युवा उमेदवार सुमेध बौद्ध गडपायले यांनी हस्ते संविधानाच्या प्रस्ताविकेचे सामूहिक वाचन केले.

कार्यक्रमाच्या सामाजिक व जनजागृतीच्या भागात संविधान जागर अभियानाचे स्वप्निल फुसे व टीमने SIR च्या दुसऱ्या टप्प्याबाबत सविस्तर मार्गदर्शन केले. SIR प्रक्रियेदरम्यान मतदारांसमोर येऊ शकणाऱ्या संभाव्य धोके, अडचणी, टाळण्यासाठी आवश्यक काळजी आणि त्यावरील उपाययोजनांची माहिती दिली. त्यानंतर नॉर्थ नागपूर सीनियर सिटीझन फोरमचे नरेश साखरे यांनी कार्यक्रमाची पार्श्वभूमी आणि उद्देश आपल्या ओघवत्या शैलीत मांडला. ज्येष्ठ नागरिकांसाठी केवळ मनोरंजनाचा कार्यक्रम न ठेवता मनोरंजनासोबत सामाजिक जाणीव आणि सामाजिक बांधिलकी जागविण्याचा प्रयत्न या उपक्रमातून करण्यात आल्याचे त्यांनी सांगितले.

आकाशवाणीचे सेवानिवृत्त वरिष्ठ उद्घोषक अशोक जांभुळकर यांनी आपल्या भारदस्त आणि प्रभावी आवाजातील निवेदनाने कार्यक्रमाला वेगळीच रंगत आणली. १९५० ते २०१० या कालखंडातील पावसाशी संबंधित अजरामर हिंदी चित्रपटगीतांचा सुरेल प्रवास पडद्यावर सादर केला. 'आहा रिमझिम ये प्यारे प्यारे गित लिये, 'प्यार हुआ इकरार हुआ', 'ओ सजना बरखा बहार आई', 'एक लड़की भीगी भागी सी' यांसारख्या लोकप्रिय गीतांच्या आठवणींनी सभागृहातील वातावरण भावूक झाले. जुन्या गीतांसोबत पडद्यावरील आपल्या जुन्या काळातील नट, नटींना बघून आपल्या तरुणपणाच्या आठवणी अनेक ज्येष्ठ रसिकांच्या चेहऱ्यावर उमटल्या. सभागृहातील उपस्थिती खचाखच भरलेल्या रसिकांनी प्रत्येक गीताला उत्स्फूर्त दाद देत कार्यक्रमाचा मनमुराद आनंद लुटला असला तरी सभागृहात काही रसिकाचा हिरमोड झाल्याचे चित्र दिसत होते. कारण त्यांना अपेक्षित असलेला म्युझिक व गायक कलावंताचा सहभाग दिसला नाही. पण तरीही कार्यक्रमाला उपस्थिती हि लक्षणीय होती व तीच खरी कार्यक्रमाची यशस्वीतेची पावती होती. सभागृहातून बाहेर पडताना विशेषतः जेष्ठ रसिकांनी मनापासून आभार व्यक्त केला.

सामाजिक संवेदना, संविधान जागर, मतदार जनजागृती आणि जुन्या हिंदी चित्रपट संगीताच्या अविस्मरणीय आठवणी यांचा सुंदर मिलाफ असलेली 'रिमझिम आठवणींची सुरेल पावसाळी संध्या' ही मैफल नॉर्थ नागपूर सीनियर सिटीझन फोरम, नॉर्थ नागपूर महिला फोरम आणि युवा ग्रॅज्युएट फोरमच्या संयुक्त सोहळ्यात सामाजिक बांधिलकीची प्रभावी साक्ष ठरली.

कार्यक्रमाच्या समारोपप्रसंगी फोरमचे हेमंत शिगोंडे यांनी आपल्या विशेष नाट्यमय आवाजात आभार प्रदर्शन केले. तसेच युवा ग्रॅज्युएट फोरमचे धम्मा मनवर यांनी आभार व्यक्त करून नेपाळमधील आपत्तीग्रस्तांना मदती करीता जमा झालेल्या निधीतून धम्मचक्र प्रवर्तन दिना निमित्ताने देण्याचे जाहीर केले. तसेच या दानाच्या रक्कमेत सहभागी होण्यासाठी काही दानशूर व्यक्तींना मदतीचा प्रस्ताव दिला. कार्यक्रमाच्या यशस्वी आयोजनासाठी सहकार्य करणाऱ्या फोरमचे नरेश ऊके, अश्विन बोरकर, श्याम सनकाळे, अजय गौतम, लक्ष्मीकांत कठाणे, मोतीलाल नाईक, विवेक निमगडे, अॅड. मोरेश्वर मंडपे, अनिरुद्ध बोदेले तसेच महिला फोरमच्या उषा उके, नंदिनी गौतम, गौतमी पानतावने, उषा जंगम, सरोज बोदेले, युवा ग्रॅज्युएट फोरमचे रोशन जांभुळकर, राहुल हनवते, विक्रम बोरकर, पल्लवी आटे, सोनू जवादे, प्रतिभा लोणारे, शैलेश खोब्रागडे आणि उपस्थित रसिकांचे त्यांनी आभार मानले.

महत्वाचे

सत्यशोधक समाज वर्धापन दिनानिमित्त आज अभिवादन

नागपूर : महात्मा फुले जन्म द्विशताब्दी वर्ष समारोह समिती, नागपूरच्या वतीने सत्यशोधक समाज वर्धापन दिन २४ सप्टेंबर रोजी सकाळी १० वा. कॉटन मार्केट येथील महात्मा फुले व सावित्रीबाई फुले यांच्या पुतळ्याजवळ साजरा करण्यात येणार आहे. यावेळी महात्मा फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांच्या प्रतिमांना अभिवादन करण्यात येणार असून, त्यांच्या समता, बंधुता आणि न्यायाच्या मानवतावादी विचारांचे स्मरण केले जाणार आहे. सत्यशोधक समाजाने शोषित व वंचित समाजाच्या न्यायासाठी केलेल्या संघर्षातून प्रेरणा घेऊन लोकहिताचा संघर्ष अधिक व्यापक करण्याची गरज यावेळी व्यक्त करण्यात आली. सामाजिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय पातळीवरील लोकहिताच्या संघर्षाला एकत्रित दिशा देण्यासाठी सत्यशोधक समाज वर्धापन दिन प्रेरणादायी ठरावा, अशी भूमिका आयोजकांनी व्यक्त केली आहे. विविध पक्ष व संघटनांनी आपल्या बॅनर व झेंड्यांसह कार्यक्रमात सहभागी व्हावे, असे आवाहन महात्मा फुले जन्म द्विशताब्दी वर्ष समारोह समिती, नागपूर यांनी केले आहे.

विदर्भस्तरीय नेक्स्ट जेन ओपन रॅपीड चेस टुर्नामेंट २७ रोजी

नागपूर : महाराष्ट्र राज्य कास्ट्राईब कर्मचारी कल्याण महासंघ, बार्टी व सत्यकबीर निराश्रीत सहाय्यक संघ नागपूर, यांच्यावतीने विदर्भस्तरीय ओपन विदर्भ स्तरीय ओपन रॅपीड चेस टुर्नामेंट येत्या रविवार दि. २७ रोजी सामाजिक न्याय भवन, दीक्षाभूमी रोड, येथे सकाळी ९ ते सायं. ६ पर्यंत आयोजित केली आहे. सकाळी ९.०० वा. उद्घाटन झाल्यानंतर सायं. ६.०० वा. बक्षीस वितरण करण्यात येईल. चेस टुर्नामेंटमध्ये भाग घेण्याकरीता आपली नावे शनाया शेलकर मो. नं. ८९९९३३८४३३ व वरद गावंडे, मो. नं. ९४२२८०७०२९ यांच्याशी संपर्क साधावा.

MNLU नागपूरच्या कुलगुरूपदी डॉ. ज्योती भाकरे

नागपूर : महाराष्ट्र नॅशनल लॉ युनिव्हर्सिटी (MNLU), नागपूरच्या कुलगुरूपदाचा पदभार प्रा. (डॉ.) ज्योती भाकरे यांनी स्वीकारला. विद्यापीठाचे कुलपती तथा सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायमूर्ती अतुल एस. चांदूरकर यांनी त्यांची पाच वर्षांसाठी कुलगुरूपदी नियुक्ती केली आहे. प्रा. डॉ. भाकरे यांना विधी, शिक्षण व प्रशासन क्षेत्रातील ३५ वर्षांचा अनुभव असून, त्यांनी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विधी शाखेत वरिष्ठ प्राध्यापक, स्कूल ऑफ लॉ च्या संचालक तसेच प्रभारी कुलसचिव म्हणून काम केले आहे. विज्ञान-तंत्रज्ञान व कायदा, वैद्यकीय निष्काळजीपणा, आरोग्यविषयक कायदे व धोरणे या क्षेत्रांत त्यांचे विशेष प्राविण्य आहे. त्यांनी सात वर्षे वकिलीही केली आहे. दरम्यान, कार्यवाहक कुलगुरू प्रा. डॉ. व्ही. पी. तिवारी यांच्याकडून डॉ. भाकरे यांनी पदभार स्वीकारला. विद्यापीठ परिवाराने त्यांचे स्वागत करून शुभेच्छा दिल्या.

अस्मिता बुद्ध विहारात हिंदू कोड बिलावर प्रबोधन

नागपूर : नरेंद्रनगर येथील अस्मिता बुद्ध विहारात वर्षावासानिमित्त शनिवारी प्रबोधन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. यावेळी 'हिंदू कोड बिल' या विषयावर अॅड. अश्विनी मून यांनी मार्गदर्शन केले. त्या 'काही हम भूल ना जाये' संघटनेच्या सक्रिय कार्यकर्त्या व मार्गदर्शिका आहेत. कार्यक्रमाची सुरुवात पाहुण्यांच्या हस्ते बुद्धपूजा व सामूहिक बुद्धवंदनेने झाली. अॅड. अश्विनी मून यांनी ओजस्वी शैलीत हिंदू कोड बिलाची माहिती सोप्या पद्धतीने समजावून सांगितली. कार्यक्रमाची सांगता समापन गाथेने झाली. कार्यक्रमाचे संचालन वीरेंद्र अंबुलकर यांनी, प्रास्ताविक व पाहुण्यांचा परिचय देवागीनी कांबळे यांनी, तर आभार प्रदर्शन पौर्णिमा लांडगे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी मंडळाच्या सर्व पदाधिकाऱ्यांनी सहभाग घेतला. यावेळी मोठ्या संख्येने उपासक-उपासिका उपस्थित होते.

जयंती २ चित्रपट जीएसटी व करमुक्त करा : धम्मसंगोष्टीची मागणी

नागपूर : सामाजिक समता, जातीय भेदभाव, आरक्षण, न्याय आणि संविधानिक मूल्यांवर भाष्य करणारा जयंती २ चित्रपट जीएसटी व करमुक्त करण्यात यावा, अशी मागणी राष्ट्रीय धम्मसंगोष्टीच्या वतीने करण्यात आली आहे. तसेच महाराष्ट्रातील शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालये आणि महाविद्यालयांतील विद्यार्थ्यांसाठी या चित्रपटाचे विशेष शैक्षणिक प्रदर्शन आयोजित करून तो विनामूल्य दाखवावा, अशी मागणीही करण्यात आली. ज्योतिबा फुले, राजर्षी शाहू महाराज आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या सामाजिक परिवर्तनाच्या विचारांची परंपरा महाराष्ट्राला लाभली आहे. हे विचार नव्या पिढीपर्यंत पोहोचविण्यासाठी जयंती २ हा चित्रपट सामाजिक प्रबोधनाचे प्रभावी माध्यम ठरू शकतो. त्यामुळे चित्रपटाकडे केवळ व्यावसायिक दृष्टिकोनातून न पाहता सामाजिक व शैक्षणिक उपक्रम म्हणून विचार करावा, असे निवेदनात नमूद करण्यात आले आहे. या मागणीचे निवेदन २२ सप्टेंबर २०२६ रोजी राष्ट्रीय धम्मसंगोष्टीचे महासचिव धर्मेश प्रसेनजीत, श्रीराम बनसोड आणि कमलाकर शंभरकर यांनी अपर जिल्हाधिकारी प्रवीण महिरे यांना सादर केले. संविधानिक मूल्ये, सामाजिक समता आणि न्यायाची जाणीव विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करण्यासाठी चित्रपटाचे शैक्षणिक प्रदर्शन उपयुक्त ठरेल, असा दावा निवेदनातून करण्यात आला आहे.

आंध्र प्रदेशात दलित सांस्कृतिक आणि साहित्य महोत्सव

ओंगोल (आंध्र प्रदेश) : प्रसिद्ध तेलगू महाकवी गुर्रम जाशुवा यांच्या जयंतीनिमित्त आंध्र प्रदेशातील तेलगू दलित कल्चरल असोसिएशन तर्फे प्रकाशम जिल्ह्यातील ओंगोल या शहरात दलित सांस्कृतिक आणि साहित्य महोत्सव २६ आणि २७ सप्टेंबर २०२६ ला आयोजित करण्यात आला आहे.

महाकवी गुर्रम जाशुवा हे तेलगूमधील आधुनिक दलित साहित्याचे एक आद्यप्रवर्तक म्हणून ओळखले जातात.

दलित सांस्कृतिक आणि साहित्य महोत्सवाचे उद्घाटन पद्मश्री मंदा कृष्णा मादिगा यांच्या हस्ते होणार असून प्रमुख अतिथी आणि मार्गदर्शक म्हणून आंबेडकरी विचारांचे ख्यातनाम लेखक आणि विचारवंत डॉ. प्रदीप आगलावे (नागपूर) यांना निमंत्रित करण्यात आले आहे. प्रसिद्ध तेलुगू साहित्यिक डॉ. व्ही.जी. रत्नाकर यांनी डॉ. प्रदीप आगलावे यांच्या 'धम्मचक्र प्रवर्तन के बाद के परिवर्तन' या संशोधनपर ग्रंथाचा तेलुगू भाषेत केलेला अनुवाद २०२२ मध्ये प्रकाशित झाला.

दलित सांस्कृतिक आणि साहित्य महोत्सवाच्या पोस्टरचे प्रकाशन खासदार आणि तेलुगू देशम पक्षाचे पोलिटब्युरो सदस्य आणि खा. डागुमल्ला प्रसाद राव यांच्या हस्ते २१ ऑगस्ट २०२६ रोजी करण्यात आले होते. दलित सांस्कृतिक आणि साहित्यिक महोत्सवात आंध्र आणि तेलंगणा राज्यातील साहित्यिक मोठ्या प्रमाणात उपस्थित राहतील, अशी माहिती तेलगू दलित कल्चरल असोसिएशनचे अध्यक्ष वाय. वरूण तेजा यांनी दिली.

सर्व धर्मांचा सन्मान हाच विश्वशांतीचा आधार : अॅड. अशोक यावले

नागपूर : श्री गुरुदेव सेवा मंडळ, सुभाष रोड, नागपूरच्या वतीने विश्वशांती दिनानिमित्त कार्यक्रमाचे आयोजन केले. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या पुतळ्यास माल्यार्पण करून कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. अध्यक्षस्थानी अॅड. अशोक यावले होते. सर्व धर्मांचा सन्मान, बंधुभाव आणि मानवतेची भावना जोपासणे हाच विश्वशांतीचा मार्ग असल्याचे त्यांनी सांगितले. धर्म, जात, पंथ आणि प्रांताच्या पलीकडे जाऊन माणुसकीला केंद्रस्थानी ठेवण्याचे आवाहन त्यांनी केले.

मुख्य वक्ते राजाभय्या हांडा यांनी विश्वशांती आणि पर्यावरण संवर्धनाचा संबंध स्पष्ट करत पर्यावरण रक्षण ही प्रत्येक नागरिकाची जबाबदारी असल्याचे सांगितले. प्रमुख पाहुणे अरुण वराडे यांनी ग्रामविकास, स्वच्छता, व्यसनमुक्ती, सामाजिक एकोपा व मानवसेवेबाबत राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या विचारांचे महत्त्व अधोरेखित केले. यावेळी संस्थेचे उपाध्यक्ष विठ्ठलराव पुनसे यांची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे संचालन सचिव राजेश कुंभलकर यांनी केले, तर कोषाध्यक्ष दिलीप सुरकार यांनी आभार मानले. श्री गुरुदेव सेवा मंडळाचे पदाधिकारी, कार्यकर्ते, उपासक व नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

सायबर गुन्ह्यांच्या एफआयआरबाबत टाळाटाळ

'आसरा'चे मुख्यमंत्र्यांना निवेदन

नागपूर : सायबर गुन्ह्यांच्या तक्रारींवर एफआयआर नोंदवता 'एनसी' दाखल करून गुन्ह्यांची आकडेवारी कमी दाखवली जात असल्याचा आरोप ॲसोसिएशन ऑफ सोशल अँड आरटीआय ॲक्टिव्हिस्ट्स (आसरा)ने केला आहे. संस्थेचे अध्यक्ष संजय थुल यांनी याबाबत मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांना निवेदन पाठवून कारवाईची मागणी केली. निवेदनाची दखल घेत मुख्यमंत्री सचिवालयाने ते पुढील कार्यवाहीसाठी गृह विभागाकडे पाठवले आहे. संसदीय स्थायी समितीच्या अहवालानुसार, २०१९ ते २४ नोव्हेंबर २०२४ दरम्यान NCRP वर २०,३३,३१६ सायबर तक्रारी प्राप्त झाल्या; मात्र केवळ ४९,५८२ प्रकरणांत एफआयआर नोंदवण्यात आल्याचे थुल यांनी निदर्शनास आणले. सायबर तक्रारींवर सक्तीने एफआयआर नोंदवणे, NCRBची 'मल्टी-टॅगिंग' प्रणाली लागू करणे, १९३० व cyber-crime.gov.in तक्रारींसाठी वेळमर्यादा निश्चित करणे आणि प्रत्येक पोलीस ठाण्यात स्वतंत्र सायबर पथक स्थापन करण्याची मागणी 'आसरा'ने केली आहे.

गुजराती मंडळातर्फे चालवल्या जाणाऱ्या रावजीभाई जावरभाई पटेल शाळेचे यश

नागपूर : बुशिंदो कराटे असोसिएशपतर्फे आयोजित आंतरशालेय कराटे स्पर्धा २०२६ मध्ये नागपूर गुजराती मंडळांतर्गत चालणाऱ्या रावजीभाई जावरभाई पटेल शाळेने २० सुवर्ण १६ रौप्या आणि २५ कांस्य पदके जिंकून तसेच सांघिक काता स्पर्धेत प्रथम क्रमांक पटकावून उत्कृष्ट कामगिरी केली.ही स्पर्धा २० सप्टेंबर २०२६ रोजी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सांस्कृतिक सभागृह उरूवेला कॉलनी वर्धा रोड, नागपूर येथे पार पाडली आणि या स्पर्धेचे उद्घाटन डॉ.सुनील यांनी केले व विजेतर मुलांना मार्गदर्शन करून त्यांना बक्षिसे प्रदान केले.

संस्थेच्या अधिकाऱ्यांनी आनंद व्यक्त केला आणि विद्यार्थी, प्राचार्य व शिक्षंची प्रशंसा करून त्यांचे अभिनंदन केले. सर्व विद्यार्थ्यांना खूप अभिवादन वाटत होता आणि त्यांनी आपल्या विजयाचे श्रेय शाळेच्या मुख्याध्यापिका कला मालिनी मॅडम आणि प्रशिक्षक संजय नील यांना दिले.

पत्रकार सेवा संघाच्या इंदापूर तालुका कार्यकारिणीची निवड जाहीर

इंदापूर : पत्रकार सेवा संघ महाराष्ट्र राज्याच्या वतीने पुणे जिल्हाध्यक्ष बबनराव धायतोंडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली इंदापूर तालुका कार्यकारिणीच्या निवडी जाहीर करण्यात आल्या. तालुकाध्यक्षपदी निलेश गायकवाड, उपाध्यक्ष संजय वायसे, सचिव अभिजीत देशपांडे, खजिनदार संजय शिंदे आणि प्रसिद्धीप्रमुख महेश कळसाईत यांची निवड झाली. कार्यकारिणी सदस्य म्हणून दत्तात्रय पारेकर, भिमसेन उबाळे, संतोष तावरे, संतोष कदम, अरुण भोई, प्रविण पिसे, अंकुश भोसले, महेश गडदे, सीताराम मदने आणि प्रवीण वाघमोडे यांची निवड करण्यात आली. नवीन कार्यकारिणीच्या माध्यमातून पत्रकारांच्या विविध प्रश्नांना वाचा फोडण्यासह पत्रकारांच्या हक्कांसाठी आणि पत्रकारिता क्षेत्राच्या विकासासाठी संघटितपणे काम करण्याचा निर्धार करण्यात आला. नवनिर्वाचित पदाधिकारी व सदस्यांचे अभिनंदन होत आहे.

जेतवन बुद्ध विहारात देवमित्र धम्मपाल जयंती व भैय्यासाहेब आंबेडकर स्मृतीदिन

नागपूर : भारतीय बौद्ध महासभा नागपूर पूर्व अंतर्गत स्वातंत्र्यनगर, नंदनवन येथील जेतवन बुद्ध विहारात बोधिसत्व अनागरिक देवमित्र धम्मपाल जयंती व भय्यासाहेब आंबेडकर स्मृतीदिन साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी शहर उपाध्यक्ष हरिदास बेलेकर होते. प्रमुख अतिथी प्रा. डॉ. मुकुंद मेश्राम तर प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून त्यांनी विचार व्यक्त केले. डॉ. मेश्राम यांनी अनागरिक देवमित्र धम्मपाल यांच्या संघर्षामुळे महाबोधी बुद्ध विहारासह सारनाथ व कुशीनारा या बौद्ध स्थळांचा विकास झाल्याचे सांगितले. तसेच डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या निधनानंतर भय्यासाहेब आंबेडकर यांनी भारतीय बौद्ध महासभेच्या माध्यमातून बौद्ध धम्माच्या प्रसार-प्रचारासाठी केलेल्या कार्यावर प्रकाश टाकला. हरिदास बेलेकर यांनी भारतात बौद्ध धम्माच्या पुनरुज्जीवनासाठी तसेच विविध देशांत धम्मप्रसारासाठी धम्मपाल यांच्या योगदानाचा उल्लेख केला. विदर्भ प्रदेश महासचिव राजकुमार वंजारी यांनी मनोगत व्यक्त केले. ज्ञानदेव गजभिये यांनी प्रास्ताविक, जासुंद पाटील यांनी संचालन, तर दिपा येवले यांनी आभार मानले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी विहार समितीच्या अध्यक्षा गीता तांबे, गौतम कांबळे, दौलत येवले व विहार समितीच्या पदाधिकाऱ्यांनी सहकार्य केले.

३.३२ एकर शेती स्मशान भूमीसाठी देण्याचा निर्णय

रस्ता मिळेना ...

नागपूर : आजनगाव (नागमोते), ता. काटोल येथील शेतात जाण्यासाठी रस्ता उपलब्ध होत नसल्याने किसान मित्र फाउंडेशनचे संस्थापक प्रमोद मोहोड यांनी आपली ३.३२ एकर शेती शासनाला स्मशानभूमीसाठी दान करण्याचा निर्णय घेतला आहे. या माध्यमातून गावाला स्मशानभूमी मिळण्यासोबतच शेतरस्त्याचा प्रश्न सुटेल, अशी अपेक्षा त्यांनी पत्रकार परिषदेत व्यक्त केली. मोहोड यांच्या सर्वे क्रमांक १२ व सुभाष जिचकार यांच्या सर्वे क्रमांक ७ या शेतांकडे जाणारा पूर्वीचा रस्ता राजश्री श्रीकांत जिचकार यांच्या सर्वे क्रमांक ३ व सुरेंद्र जिचकार यांच्या सर्वे क्रमांक ८च्या बांधावरून जात होता. हा रस्ता जुन्या नकाशे व महसूल अभिलेखात नोंद असल्याचा दावा मोहोड यांनी केला. रस्ता बंद झाल्यानंतर सुभाष जिचकार यांनी २०२० मध्ये, तर मोहोड यांनी १२ मार्च २०२४ रोजी तहसीलदारांकडे अर्ज केला. तहसीलदारांनी ७ ऑक्टोबर २०२५ रोजी रस्ता मोकळा करण्याचा आदेश दिला; मात्र त्याविरोधात अपील झाल्यानंतर प्रकरण पुन्हा तहसीलदारांकडे पाठविण्यात आले.

प्रशासकीय विलंबामुळे शेती पडीत राहत असल्याचे सांगत मोहोड यांनी हा निर्णय घेतल्याचे स्पष्ट केले. पत्रकार परिषदेला अश्विनी नागमोते (सरपंच, आजनगाव), आशा निहारे, सुभाष जिचकार, सुनील ढेंगरे व दिगांबर जिचकार उपस्थित होते.

मनाला पटते ते बुद्धीलाही पटले पाहिजे : बी.बी. मेश्राम

छत्रपती संभाजीनगर : कोणतीही गोष्ट केवळ भावनिक पातळीवर पटणे पुरेसे नसून ती विवेकबुद्धी आणि तर्काच्या कसोटीवरही पटली पाहिजे. सामाजिक प्रश्नांच्या निर्मूलनासाठी कृतिशील कार्यक्रम राबविणे गरजेचे आहे, असे प्रतिपादन फुले, शाहू, आंबेडकराईट स्टडी फाउंडेशनचे संचालक बी. बी. मेश्राम यांनी केले. फुले, शाहू, आंबेडकराईट स्टडी फाउंडेशन व दि ऑल इंडिया नाग संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने पुणे कराराच्या ९४ व्या वर्धापनदिनानिमित्त १९२ वी शतकोत्तर मोफत वैचारिक प्रबोधनात्मक साप्ताहिक कार्यशाळा साकेतनगर येथील संस्थेच्या कार्यालयात झाली. अध्यक्षीय मार्गदर्शन करताना मेश्राम बोलत होते. पुणे कराराच्या पार्श्वभूमीवर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी गांधींचे प्राण वाचविणे आणि अस्पृश्यांच्या हक्कांचे संरक्षण या दोन्ही बाबींचा विचार करून तडजोड स्वीकारल्याचे त्यांनी सांगितले. आज जातीयता व अस्पृश्यता निर्मूलनासाठीच्या अर्थसंकल्पीय तरतुदींच्या प्रभावी अंमलबजावणीची गरज असल्याचेही त्यांनी नमूद केले. अनामी मोरे यांनी उद्घाटनपर भाषण केले. प्रमुख वक्ते योगीराज आनंद यांनी पुणे करार, गोलमेज परिषद व स्वतंत्र मतदारसंघाच्या मागणीचा आढावा घेतला. सुमित भुईगळ यांनी नोकऱ्यांमधील अनुशेष व बॅकलॉग भरून काढण्याची मागणी केली. विलास सुखधान, चोरटकार संतोष पवार, बी. जे. काणेकर, अमित खिल्लारे, नवाब पटेल, ज्ञानेश्वर इंगळे, अॅड. सुनीलकुमार नागवंश, राजेंद्र वानखेडे आणि प्रा. शिवम गायकवाड यांनी विविध विषयांवर विचार मांडले. कार्यक्रमाचे संचालन अॅड. राहुल गायकवाड, प्रास्ताविक विलास कटारे यांनी केले, तर आभार अॅड. सुनीलकुमार नागवंश यांनी मानले.

गडचिरोलीत बॅरि. राजाभाऊ खोब्रागडे जयंतीनिमित्त अभिवादन

गडचिरोली : अखिल भारतीय रिपब्लिकन पक्ष जिल्हा गडचिरोलीच्यावतीने रिपब्लिकन चळवळीचे सरसेनानी तथा राज्यसभेचे माजी उपाध्यक्ष बॅरि. राजाभाऊ खोब्रागडे यांच्या जयंतीनिमित्त २५ सप्टेंबर २०२६ रोजी सकाळी ९ वाजता इंदिरा गांधी चौकात अभिवादन कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला आहे. यावेळी पक्षाचे केंद्रीय उपाध्यक्ष रोहिदास राऊत, जिल्हाध्यक्ष हंसराज उंदीरवाडे, प्रदेश सचिव प्राचार्य प्रकाश दुधे, महिला आघाडी नेत्या सुरेखा बारसागडे, प्रदेश उपाध्यक्ष प्रा. राजन बोरकर व विधानसभा प्रमुख प्रदीप भैसारे उपस्थित राहणार आहेत.

त्यानंतर चांदेकर भवन येथे कार्यकर्त्यांची बैठक होणार असून, 'रिपब्लिकन पक्षाचा इतिहास व भविष्य' या विषयावर चर्चा करण्यात येणार आहे. कार्यक्रमास कार्यकर्ते व नागरिकांनी उपस्थित राहावे, असे आवाहन जिल्हा सरचिटणीस प्रल्हाद रायपुरे, कार्यालय सचिव अशोक खोब्रागडे, महिला आघाडी जिल्हाध्यक्ष नीता सहारे, युवक आघाडीचे नरेंद्र रायपुरे व शहराध्यक्ष अनिल बारसागडे यांनी केले आहे.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एआय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648